

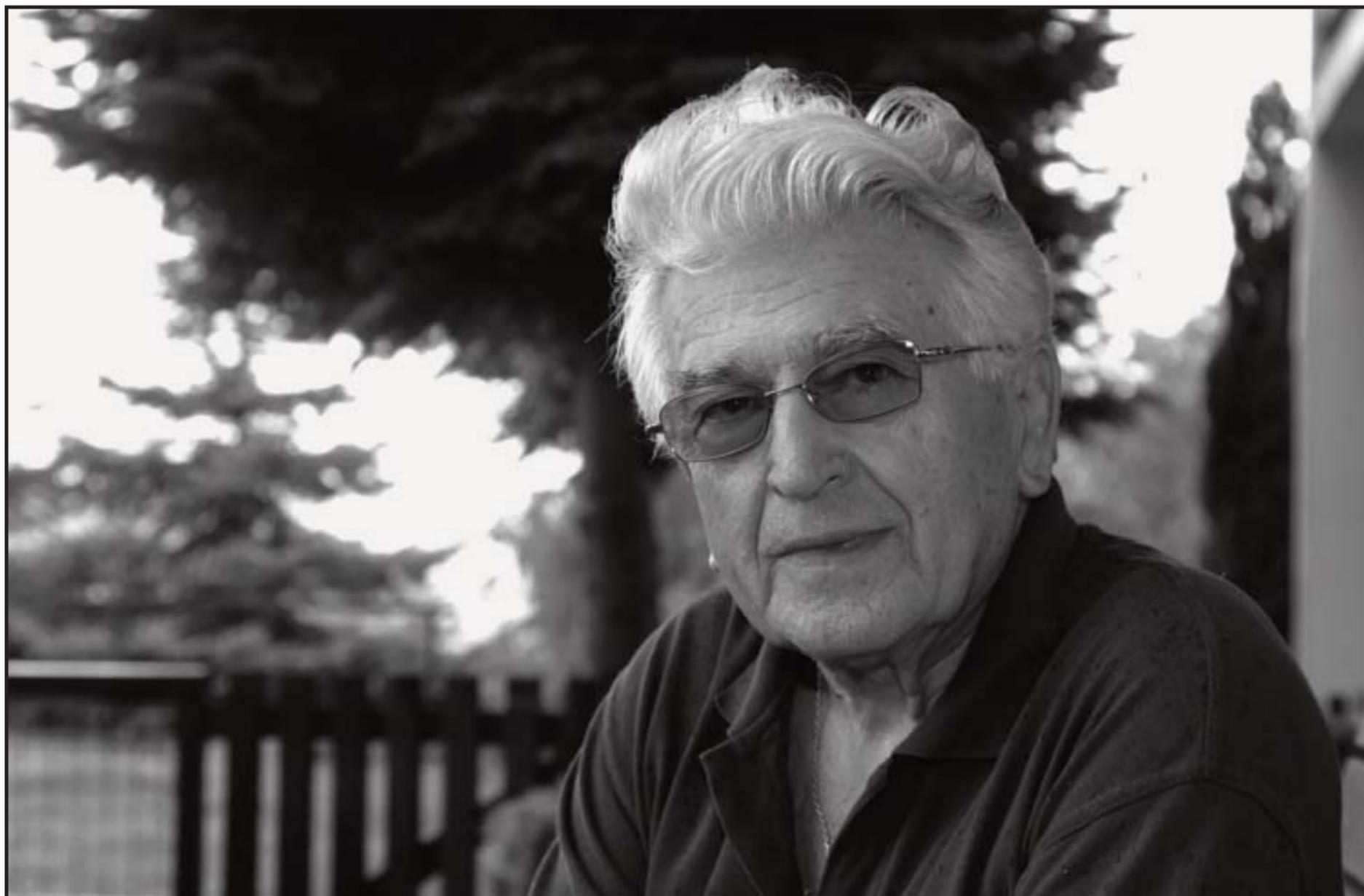
KULTÚRA

ROČNÍK XXIV. – č. 14

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

8. SEPTEMBRA 2021

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Rozlúčka s epochou

(Za Julkom Binderom)

Odišli ste mi do jedného všetci,
zanechali mi iba lásku v mešci,
už sa smiem chrániť len tou kožou,
a ešte milosťou a vôľou božou.

Neprikryje mi obnažené nervy
nikto z vás, čo ste bývali mi verní,
veď vzali ste si čnosti, všetok balzam,
už len sám sa tu s hriechmi sveta maznám.

Myslievam na vás, vtedy dobre je mi,
vedzte, že som už taktiež pobalený,
to ma len láska drží, do stien zaťala si
namaľované nechty svojej krásy.

Úrodu vydá zrnko, lebo zahynulo.
Už si aj ty v tej brázde. Zbohom, Julo!
Boh vie, to iba ľudia stále mienia.
Držte mi miesto! Julko, do videnia!

TEODOR KRIŽKA

Biskup Pavol Hnilica, Július Binder, pápežský nuncijs Luigi Dossena a arcibiskup Dominik Hrušovský

Na snímke dole: Uvedenie 1. čísla Kultúry dňa 9. 6. 1998. Gustáv Valach, Július Binder, Teodor Krížka

znal všetky súvislosti okolo tohto vodného diela a preto mu dával plnú podporu.

Po voľbách som sa stal ministrom lesného a vodného hospodárstva vlády Slovenskej republiky. Za námestníka pre vodné hospodárstvo som presadil výborného odborníka a skvelého človeka Gusta Jambora a za riaditeľa Vodohospodárskej výstavby som vymenoval Júliusa Bindera. Obnovil som aj pokračovanie vo výstavbe vodného diela na Dunaji. V tom čase ešte bola sloboda a do týchto nominácií z koalíčných strán mi nik nehovoril. Gusto Jambor a Július Binder vytvorili tandem, ktorému Slovensko vďačí za mnohé vodohospodárske diela, ktoré nám neprajníci závidia. Žiaľ ich odchodom z funkcií v roku 1998 skončila éra rozvoja v tejto oblasti. Dnes sú obaja títo úžasní ľudia vo večnosti.

Súboj o vodné dielo Gabčíkovo bol dlhotrvajúci a dalo by sa povedať, že sa proti nemu zmobilizovali všetky sily zla. Súboj mal medzinárodné parametre. Proti nemu sa organizovali ľudia až z Ameriky. Vyskúšali na nás všetko, ale my sme sa nedali odradiť. Samozrejme

skrývali sa za pláštikmi starostlivosti o prírodu a oháňali sa dobrom, ktoré presadzujú. Malo to však aj pozitívny účinok, lebo projektantov inšpirovali k takým kvalitným riešeniam, ktoré majú svetovú úroveň v ochrane prírody a životného prostredia.

Július Binder v tom zohral rozhodujúcu úlohu. Stál pri presadzovaní riešení pevne ako skala. Podarilo sa vyprojektovať riešenie a realizovať ho tak, že sme suverénnymi páni na vodnom diele, nezávislí od Maďarska, ktoré svoju časť nedostavalo. Vodné dielo má obrovský význam ako politický, spoločenský, kultúrny a tiež ekologický. Chráni hlavné mesto Slovenska pred povodňami, zväčšilo zásoby pitnej vody pod Žitným ostrovom, obnovilo život v ramenách Dunaja, vytvorilo impozantný priestor pre turistiku, vodné športy, ale aj pre kultúru.

Július Binder rozmýšľal a konal v širokých súvislostiach. Bol odborníkom systémového myslenia európskeho formátu. Bol zakladateľom Slovenskej akadémie inžinierskych vied, ktorej bol dlhé roky predsedom

a tiež spoluzakladateľom Nadácie Konštantína Filozofa pri biskupskom úrade v Nitre. Táto nadácia, ktorej pri založení bol predsedom otec Ján Chryzostom kardinál Korec aj napriek ich odchodu na večnosť stále aktívne pôsobí a významne prispieva k poznávaniu duchovného dedičstva našich predkov v slovenskej spoločnosti.

Tento môj krátky pohľad na túto mimoriadnu osobnosť je veľmi skromný. Verím, že o jeho diele a živote bude napísaná kniha, ktorá bude inšpiráciou pre našu mládež. Niečo málo zachytila aj wikipedia https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%BAlius_Binder.

Ak sa pozrieme na jeho život, vidíme, že je jeho pričinením mimoriadne bohatý, ale aj že si užil všetko od lásky až po nenávisť, od podpory až po prenasledovanie. Ako to na Slovensku pri veľkých osobnostiach býva. Aj v najťažšej chvíli, keď dal pokyn sypať prehradenie Dunaja politici, okrem Jozefa Prokeša, ktorý v tom čase bol podpredsedom Národnej rady SR, sa skryli a nechali to výlučne na jeho zodpovednosť. Bolo to na jeseň 1992

kedy som už nebol vo funkcii ministra. Július Binder sa však zodpovednosti nikdy nebál. Celý život prežil ako statočný človek, kresťan a vlastenec. Preto som ako jeho ocenenie vyzdvihol to, ktoré mu udelil sv. Ján Pavol II. To vystihuje Julka Bindera ako vzácného človeka, na ktorého je Slovensko hrdé. Verím, že bude po ňom pomenované vodné dielo Gabčíkovo, aby pri jeho vyslovení si ľudia spomenuli na túto vzácnu osobnosť.

Čeť jeho pamiatke!

VILIAM OBERHAUSER

Odchod človeka do večnosti

je z prírodovedného hľadiska dej nezvratný. Preto aj strata nielen pre rodinu, ale aj pre národ je úmerná tomu, čím počas svojho života bol prospešný. Správa o smrti takého významného človeka a môjho osobného priateľa Julka Bindera ma preto citeľne zasiahla.

To, čo urobil pre národ a štát vo svojej odbornej vodohospodárskej činnosti, je všeobecne známe. Chcem

preto poukázať na inú oblasť jeho veľkosti, ktorú som si veľmi vážil a prečo sme boli dlhoroční priatelia. Jeho najvýznamnejšou a pre mňa dôležitou črtou bolo, že stál pevne na kresťanských a národných princípoch. Tým sa vôbec netajil a verejne to aj deklaroval!

Často mu mnohí vytýkali, že vstúpil do politiky a bol aj poslancom Slovenského parlamentu. Zodpovedne vyhlasujem, že vstupu do politiky sa ako špičkový odborník vo svojej oblasti veľmi bránil. So vstupom do politiky súhlasil až po naliehaní zamestnávateľských zväzov združených v AZZZ. Sledovali sme cieľ, aby ako odborník aj medzinárodne známy, pomohol získať pronárodné hlasy pre posilnenie mladej slovenskej štátnosti, lebo tlak smútiacich za bývalou federáciou narastal, spolu so zármutkom nad stratou cudzieho poručníctva. Len preto vstúpil do politiky! Taká je pravda!

Tažko niesol skutočnosť, že tí, ktorí nechceli samostatnú Slovenskú republiku, sa tlačili do funkcií, do riadenia štátu a svojou neodbornosťou a viditeľnou neschopnosťou dovedli spoločnosť do situácie, v ktorej sa nachádzame teraz.

Nehanbili sa však vstúpiť do vysokých funkcií, prijímať vysoké platy od štátu, ktorý nechceli. Ešte stále čakáme na ich verejné ospravedlnenie celému národu. Významný odborník a národovec, ako bol Doc. Ing. J. Binder, sa toho od nich nedočkal. Ešte stále to môžu urobiť, aspoň s ohľadom na jeho pamiatku...

Z mnohých jeho charitatívnych činností považujem za potrebné vyzdvihnúť starostlivosť o chorého pátra Antona Hlinku, ktorý toho pre náš národ v čase socializmu toľko vykonal.

Kedy si už začneme vážiť osobnosti, ktoré pre náš národ toľko urobili a do depozitu odložíme bezvýznamných zabávačov a tzv. politikov, ktorí by nemali zastávať žiadne významné funkcie.

Julko, srdečná vďaka za všetko, čo si pre národ a štát vykonal. Vďaka za tvoje verné priateľstvo.

Odpočívaj v pokoji.

RNDR. JOZEF KOLLAR DR.h.c.

In memoriam: Július Binder

*His life was gentle; and the elements
So mixed in him,
that Nature might stand up,
And say to all the world,
THIS WAS A MAN!
William Shakespeare,
(Julius Caesar, IV, 3)*

Smrť je neodmysliteľnou fázou života. Každý živý organizmus má v sebe zakódovaný element smrti, a preto jej nič a nikto neunikne. Je tak neodvratná a prirodzená, ako východ a západ slnka, alebo ako striedanie ročných období.

Naše katolícke náboženstvo nás učí, že smrť je súčasťou Božieho tajomstva a teda mali by sme ju tak aj prijímať - bez vzrušenia, bez pátosu, bez protestov. Ale u ľudí nie je to vždy tak. Aj keď veríme, že "smrťou sa život nekončí, iba mení", smrť osôb, ktoré nám boli počas svojho života drahé a blízke, nás nevyhnutne naplňuje smútkom. Aj keď ďakujeme Bohu za milé spomienky a dobrodenia, ktoré sme prostredníctvom nášho nebohého priateľa dostali, nemožno v duši potlačiť pocity zármutku nad jeho odchodom do večnosti. Aj keď v nás žije nádej na vzkriesenie a na stretnutie vo večnosti, závan smútku, že nás opustil ktosi veľmi blízky, zovrie srdce a zaslí oko. Nie je v tom nič nepristo-

jného, veď aj Bohočlovek zaplakal nad smrťou svojho priateľa Lazara.

A tak aj správa o smrti dobrého priateľa Julka Bindera sa bolestne dotkne každého, kto mal šťastie bližšie ho poznať, alebo s ním spolupracovať. Bol človekom dobrého srdca a čistej úprimnosti, ako o tom svedčia spomienky a nekrológy, ktoré sa v posledných dňoch objavovali v médiách. Národ mu vďačí za dobudovanie vodného diela Gabčíkovo a za iné inžinierske stavby spojené jeho menom. Ony nesú známky jeho bystrého a plodného talentu, jeho obojstrannosti za dobro celku.

Avšak jednej črte jeho obdivuhodného charakteru sa nedostalo dost' zasluženej pozornosti. Bolo to jeho hlboko precítené kresťanstvo. Julko bol jedným z tých ľudí, ktorí vedeli svoje kresťanské čítanie ticho a nenápadne premietnuť do každodenného života. Jeho viera bola skutočne činorodá. Prejavovala sa v mnohých skutkoch milosrdenstva a praktickej pomoci. Mnohé materiálne podujatia Katolíckej cirkvi v postkomunistickom období by sa neboli mohli uskutočniť v plnom rozsahu, alebo by sa neboli realizovali vôbec, bez jeho aktívnej pomoci. Viaceré stavby nových kostolov, alebo aj honosná budova apoštolskej nunciatury na Nekrasovej ulici sa mohli úspešne a včas dobudovať len jeho prispelením; napríklad, pri obstarávaní stavebného materiálu a pri iných problémoch, ktoré sa v takýchto prípadoch vyskytujú.

Bol blízkym priateľom nebohého o. Antona Hlinku, ktorý po návrate z vyhnanstva do rodnej zeme, vo veľkej miere len s jeho pomocou mohol rozvinúť obdivuhodnú a duchovne obohacujúcu pastoračnú a náboženskocultúrnu činnosť.

Stál pri zrode periodika Kultúra, "dvojtyždenníka závislého od etiky", ktorý plní svoje duchovné a národné poslanie dodnes. Od jeho prvého čísla – v roku 1998 – bol predsedom jeho redakčnej rady.

Bol aktívnym členom viacerých spoločenských a kultúrnych organizácií, ktoré sa usilovali – mnohé sa dosiaľ usilujú – zachovať a povzniesť tie hodnoty a tradície, ktoré nám pomohli prežiť cudzí útlak, prebiť sa do samostatnosti a dôstojne sa zaradiť do rodiny kultúrnych európskych národov.

Toto je len tá viditeľná a známa stránka jeho mnohovrstvej zaangažovanosti vo verejnom živote; ako ten vrchol ľadovca, ktorého deväť desiatín je skryté pod vodou. O iných jeho aktivitách vie naša slovenská spoločnosť iba málo. Tie sú známe iba Pánu Bohu a zapísané v knihe života. Tam sa mu dostáva patričného uznania a odmeny za všetko dobré a pekné, čo urobil a za všetky tie krivdy, ktoré pri tom pretrpel.

S určitým pocitom sklamaní sa odvažujem povedať aj to, že Julko by si bol zaslúžil plnšieho a vďačnejšieho ocenenia od jeho vlastných. Bolí ma to, pretože v krajine, v ktorej žijem a v iných kútoch sveta, kde si ľudia vedia uctiť svojich veľkánov, mávajú osobnosti Julkovho formátu štátny pohreb za účasti popredných cirkevných a štátnych predstaviteľov.

Odpočívaj v pokoji, drahý Julko! Od básnika Andreja Sládkoviča si chcem vypožičať slová na zakončenie tejto krátkej osobnej spomienky na Teba:

*Uved' svojho sluhu tam,
kde mieru večný chrám;
Daj veniec na hlavu,
daj radosť a slávu!*

*Kriste, Pane náš,
prosiev našich hlas,
prijmi srdečný!
Daj pokoj večný! –
Kyrie eleison!*

FRANTIŠEK VNUK

„Varujte sa pastiera, ktorého vlci chvália“

Homília vdp. farára Igora Gajdoša vo farskom kostole vo Veľkých Kostol'anoch na sviatok svätých Cyrila a Metoda 5. júla 2021

V súčasnosti, pod zámkou tzv. koronakrízy, sme svedkami nevidaného ťaženia proti ľudstvu. Cieľom je zotročenie jednotlivcov, národov, zrušenie štátov, finančnej hotovosti a vytvorenie jedinej, globálnej, svetovej vlády (NWO). V priebehu tejto tzv. „pandémie“, riadenej spoza Veľkej mláky, sa ukázalo, že bola dlhodobá, systematická a do detailov pripravená. Na každom stupni politického a verejného života, zdravotníckych inštitúcií, škôl, atď., nehovoriac o médiách, našla dostatok kádrov ochotných vykonávať protiprávne a antiľudské nariadenia, ktoré momentálne dosahujú svoj vrchol v nútenom očakovaní experimentálnou, neoverenou vakcínou.

Tento trend podriadenosti zámerom strojcov NWO bol badateľný už pred samotným vypuknutím krízy. Istým prekvapením bola azda len ľahkosť, akou sa tomuto projektu poddali jednotlivé cirkvi. Osobitne Katolícka cirkev, ktorá svoj pôvod odvodzuje od Ježiša Krista a z tejto platformy si vždy tvrdo hájila svoju výnimočnosť, svoje práva a slobody. Na jar 2020, po vypuknutí tzv. „pandémie“, napriek tomu, že nie je známy prípad jedinej náuky v kostole, sa slovenská cirkev podriadila nariadeniam štátnych orgánov a bez akýchkoľvek podmienok odovzdala kľúče od kostolov. Ba dokonca pod tlakom štátu zmenila liturgické úkony. Sväteničky nahradili fľašky s chémiou. Úžasné gesto podávania rúk sa muselo zmeniť na tupé pokývanie hlavy. Ba, degradovala sa forma podávania Kristovho tela, hostie. Zato povinným sa stalo nosenie rúšok, ktoré boli v staroveku znakom otrokov. K takémuto fatálnemu kroku nedošlo nikdy v jej dejinách, ani počas skutočných pandémie, keď boli ulice posiate mŕtvymi telami.

Napriek tomu, že riadiace cirkevné štruktúry sa podriadili absurdným, pseudohygienickým opatreniam, ktoré viac alebo menej aktívne pomáhajú aj presadzovať medzi veriacich, stále sa nájdu statoční kňazi, ktorí sa odvážia v Božích chrámoch povedať Pravdu.

Kázeň jedného z nich (v prepise Antona Čulena, známeho bojovníka za voľnú nedeľu a za práva nenarodených detí), prinášame.

Milí bratia a sestry, opäť sa stretávame tu, v Božom chráme, pri dnešnej príležitosti oslavy našich slovanských vierozvestov svätých Cyrila a Metoda. A opäť aj táto naša dnešná oslava nás vedie k zamysleniu. Dáva nám príležitosť pouvažovať, v čom je táto dnešná oslava opäť aktuálna.

Treba zísť trochu naozaj do tých našich dejín, práve do tohto obdobia. Máme si uvedomiť, že už v roku 829 na Nitrianskom hrade posviaca Adalram, salzburský arcibiskup, prvý kresťanský kostol.

Sú rôzne názory, prečo ten kostol tam vtedy postavili, či to boli nejakí nemeckí osadníci, alebo manželka nitrianskeho kniežata, ktorá mala byť kresťankou, Bavorka. Ale to nie je dôležité. Dôležité je to, že tu stojí prvý kresťanský chrám.

POLITIKA UŽ V POČIATKOCH

Pravdou je, že prichádzajú misionári, misionári iroškótski, franskí, ktorí ohlasujú Božie slovo. Ohlasujú Božie slovo, ale aj keď niekedy to Slovo neradi počúvame v kostole, treba si uvedomiť, že aj tu je to spojené s politikou. A tá politika bola v tom, že kým salzburský arcibiskup, priateľ nitrianskeho kniežata, posviaca tento kostol, jurisdikčne to patrilo pod pasovského biskupa, a už tam vzniká určitý konflikt. Ale hlavne, že je to také nasmerovanie na Franskú ríšu. Akoby tak zobrazenie pod vplyv tej Franskej ríše.

Keď potom Mojmir urobí poriadky, a neskôr Rastislav si uvedomí túto situáciu, žiada najskôr z Ríma učiteľov. Keď ale nedostane, rozhodne sa zase obrátiť sa na druhú stranu. Nedajú ti na Západe, dajú ti na Východe. Obracia sa na cisára Michala III. a začína sa slávna éra našich dejín, keď Rastislav v roku 862 vyšle posolstvo a cisár Michal II. v roku 863 poslieda dvoch vzdelaných mužov spolu s ich družinou na Veľkú Moravu.

A my si pripomeňme, čo sa deje po príchode týchto našich slovanských vierozvestov. Zakladá sa učilište. Oni pochopili, aké dôležité je nielen ohlasovanie Božieho slova, ale aj vzdelanosť! Samozrejme, učilište, v ktorom študujú prví záujemcovia z našich predkov aj o kňazstvo, ale aj o úradnícke posty. A prichádzajú všetky tie známe veci, ako preloženie Zákonníka, Božieho slova, najmä Božieho slova. A všetky tie dôležité súčasti každodenného života a hlavne to, že Božie slovo sa ohlasuje zrozumiteľnou rečou a ľud prijíma túto vieru.

A určite u všetkých, ktorí si uvedomujú túto úlohu a toto poslanie, keď je vytvorené písmo, je to niečo úžasné pre ten národ. A keď potom položia (knihy), vieme si predstaviť tú chvíľu, keď idú do Ríma a tam, v Chráme Panny Márie Snežnej položia bohoslužobné knihy na oltár a je schválená slovanská liturgia.

Ani Frankovia nepoužívali, ani žiaden iný národ nepoužíval svoj jazyk. Latinčina, gréčtina, hebrejčina a staroslovenčina. Viete, akou to muselo byť vzpruhou po národnej stránke pre našich predkov? Veď nám zaznamenávajú legendy, s akou úžasnou radosťou potom spievali, keď sú aj vysvetlení za kňazov, akou úžasnou radosťou spievali bohoslužby po jednotlivých rímskych chrámoch vo svojom jazyku!

A my dnes, s odstupom časov sa pýtame, čo zostalo z tohto posolstva? A priznajme si, že musíme stáť zahanbení. Musíme stáť zahanbení, aj pred odkazom svätých Cyrila a Metoda, ale najmä pred Božou tvárou.

Aj v dnešnej liturgii určite ešte zaspievame pieseň Dedičstvo otcov, zachovaj nám, Pane. Ale nie je to niekedy také, nemalo by tam skôr znieť, že dedičstvo otcov pomôž nám zachovať si, Pane? Ako keby sme sa spoliehali, však Pán Boh to nejakým spôsobom vybaví, Pán Boh to zariadi za nás. Nie. On rešpektuje naše rozhodnutia! A musí sa niekedy naozaj asi s veľkou ľútosťou pozeráť na tie naše rozhodnutia.

VÝCHOVA K PONIŽOVANIU SLOVÁKOV

Prečo to hovorím, milé sestry a bratia. Možno poviete že, to asi sem nepatrí. Patrí. Asi pred tromi, či štyrmi rokmi, keď som učil ešte tu, na našej základnej škole, som prišiel k deviatokom, ktorí tam mali jeden taký panel a na ňom takú výstavku k určitej téme, ktorá sa týka druhej svetovej vojny a o ktorej sa nesmie nič povedať, kritizovať, alebo ukázať pravdu. Vy veľmi dobre viete o čom...

A keď som sa ich opýtal, čo o tom ešte vedia, nič! A jeden z tých žiakov mi povedal, pán farár, ale veď my Slováci máme na svedomí tých a tých. My sa musíme hanbiť pred týmto svetom.

Strašná zlosť vošla do mňa v tej chvíli, ale som si povedal, Pane, len silu. A tak som začal sa tých deviatok pýtať. My sa máme hanbiť? Za čo sa máme hanbiť? Chlapci, dievčatá, hovorí vám niečo napríklad také meno ako Murgaš? Viete, kto to bol Štefan Roman? Viete, kto to bol Bosák? Kto to bol Banič? Pozerali na mňa ako teliatka s otvorenými ústami.

A keď som im povedal, že Murgaš je vynálezca bezdrôtovej telegrafie, keď som povedal, že Štefan Roman je Slováč, ktorý v Kanade z obyčajného chudáka, robotníka sa

vypracoval na jedného z najbohatších, ale aj najschopnejších ľudí. Keď som im povedal, že Bosák už v 1907-mom roku bol podpísaný na amerických dolároch a Banič napríklad vynašiel padák, tak otvárali ústa. Ja som povedal, chlapci a dievčatá, mohol by som vám tu ďalšiu hodinu rozprávať o ďalších významných ľuďoch. Nevedeli nič!

Za to ale vedia v škole, že treba si uctiť, alebo, treba mať v úcte iných ľudí a tragédiou je, že dnes mnohí učitelia neučia deti a nevychováajú deti k národnej hrdosti, ale zato ich učia k tomu, že treba rešpektovať všetkých ľudí, a tak tento týždeň chlapci, choďte do školy oblečení ako dievčatá a dievčatá ako chlapci, a namaľujte si fúzy. K tomuto ich dnes vychováajú. A našim rodičom to nevedí! Naším rodičom to nevedí, že im vychováajú deti hlúpe, nevedomé, a ako to povedala jedna pani, vychováajú ich k takej národnej hrdosti, že ju majú dva týždne do roka. Viete kedy? Cez hokej. Vtedy sú národne hrdí, lebo hujú, hrajú Slováci. Skončí hokej, skončila národná hrdosť.

A veľmi pekne to jedna pani vyjadřila, že my Slováci dnes sme takí, že keď sa náhodou otočíme a tam je zrkadlo, zbadáme sa v zrkadle, tak sa pokloníme aj sami pred sebou. No áno, samozrejme, že je to tak. Má pravdu!

REŽIM PLAGIÁTOROV

Ale čudujeme sa? Keď z voľby najvyššieho ústavného činiteľa sme si spravili súťaž o miss. Ďalší ústavní činitelia sú plagiátori a podvodníci. A nikomu to nevedí!

A potom vidíme, že aj tí, to nie je len vo verejnom živote, zlyhávame v náboženskom živote. Tí, ktorí sú na čele a mali by byť pastiermi tohto stáda, lebo nosia palice. Palice nie na to, aby nás tĺkli, ale palicami, ktorými pomáhajú zachraňovať ovce, ktoré padli, ktoré kdesi uviazli. Čo nám dnes hovoria? Nie je Kristus, nie je nádej! Vieme, čo je nádej, tak nám to povedal jeden z nich. Nie Kristus je nádej.

Keby mali povedať, milí veriaci, prečítajte si 91. žalm. Čo ten žalm hovorí? „Kto pod ochranou Najvyššieho prebýva a v tóni Všemohúceho sa zdržiava, povie Pánovi, Ty si moje útočisko a pevnosť moja, v Tebe mám dôveru, Bože môj“.

Aby potom počul aj tie slová, ktoré idú ďalej, aby povedal: „Povie Pánovi, Ty si moje útočisko a pevnosť moja, v tebe mám

dôveru, Pane Bože môj. Veď On sám ťa vyslobodí z osidel lovcov, a zo zhubného moru.“

HLÚPY NÁROD SA LAHKO OVLÁDA

Aj dnes sa hovorí, že prežívame dobu takého moru, ale nie k Pánovi ukazujú našu cestu, aby viedla. Ale hovoria, že nádej je vakcína. Zlyhali sme! A dnes naozaj musíme skláňať hlavu pred odkazom svätých Cyrila a Metoda.

Niekedy mám pocit, že to ich účinkovanie na našom území bolo zbytočné. Vzdali sme sa vlastnej hrdosti, vzdali sme sa múdrosti, a namiesto toho, veď to vidíme, čo dnes je dôležité a potrebné? Mať hlúpych, poslušných ľudí, ktorým stačí, aby mali plné taniere nejakého druhotriedneho odpadu dovezeného zo západu a aby mohli sledovať nejaké idiotské, priblížte turecké seriály a sú spokojní. To im stačí. Aká národná hrdosť? Aké kresťanstvo? Aká vzpriamenosť?

Stačí nám to, bratia a sestry? Ak áno, už je s nami koniec. A ak nie, tak sa treba postaviť a ukázať, že sme tu a že sme hrdí na to, že tu bol Konštantín – Cyril a Metod a že sme neprijali ich učenie ako otroci tohto sveta a mocných tohto sveta. Že my máme byť na čo hrdí, lebo tí, ktorí nám dnes hovoria o demokracii, vtedy, keď tu už boli kresťanské kostoly, v roku 829 v Nitre, tam niekde ešte naháňali bizóny, tam kdesi po préríi. A dnes nám chcú hovoriť o demokracii, ale iba vtedy, keď si to necháme.

Prosme dnes svätých Cyrila a Metoda o to, aby sme sa zobudili ako národ a vzopreli tejto porobe. Aj počúvali v prvom rade Božie slovo. Ak nám pastier nehovorí pravdu, zlý je to pastier! Môj starý otec vždy hovorieval, zapamätaj si, zlý je to pastier, ktorého vlci chvália. A ak dnes niektorého pastiera vlci chvália, preč od takého pastiera!

Na toto je dobrý dnešný sviatok, aby sme si to uvedomili a zobudili sa. Nenechajme sa kŕmiť tým odpadom, a ohlupovať tými hlúposťami, ktoré majú nachystané. Ani v národnej, ani v kresťanskej, ani v žiadnej inej oblasti. My máme byť na čo hrdí.

Nech nám svätý Cyril a Metod vyprosia tú horlivosť našich predkov, vernosť ich odkazu vo vyznávaní viery a uvedomenia si zodpovednosti, pretože toto budeme odovzdávať a našim deťom.

A keď ich to neučia v škole, učte ich to vy, doma. Pripomínajte im dôležité pravdy, lebo naozaj, keď je ohlúpnutý národ, ten sa najľahšie ovláda. Najľahšie, a my nie sme ovce. Aspoň nie v tom zmysle, ako by chceli, aby sme boli.

Buďme verní Kristovi, buďme verní odkazu svätých Cyrila a Metoda, buďme hrdí na to, že sme tu ako národ, ako kresťania a toto odovzdávajme aj ďalej.

Pochválený buď Ježiš Kristus. Naveky amen.

(Veriaci odpovedajú silným potleskom.)

Prepísal:
Anton Čulen,
www.alianciazanedelu
Názov a medzitiulky –
redakcia

Čas medzi nanebovstúpením Ježiša Krista a jeho druhým príchodom na konci vekov je čas pozemskej Cirkvi. Cirkvi bez viditeľnej prítomnosti Ježiša, jej Pána. Čas dlhý, oveľa dlhší než si predstavovali prvé kresťanské spoločenstvá. Nechal Ježiš svoju Cirkev osirelú, ponechanú iba na seba? Nie. Dodržal verne svoj prísľub. Zoslal Cirkev putujúcej na zemi dar Ducha Svätého. Nad jej budúcnosťou stojí jeho veľkňazská modlitba. V slovách, ktoré predniesol Bohu Otcovi, prosí o jednotu všetkých, ktorí v neho uveria, vytrvalosť vo viere, dar duchovnej radosti, o ich posvätenie na zemi (por. Jn 17, 11 – 19). Za povšimnutie stojí, čo Ježiš hovorí o svojich učeníkoch: „Oni nie sú zo sveta, ako ani ja nie som zo sveta“ (Jn 17, 16). Predtým v modlitbe znie: „Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich ochránil pred Zlým“ (Jn 11, 15) – pred Zlým s veľkým písmenom, pred mocnárom zla! Pán Ježiš naznačuje istú základnú životnú situáciu učeníkov, aj rodiacej sa Cirkvi a všetkých, čo v nej žijú: nie sú z tohto sveta, ale sú vo svete. Naznačuje istý kontrast, protivu, ktorú kresťania majú v živote na zemi šťastne prekenuť, prekonať.

Nie sme z tohto sveta ... Svet, o ktorom je reč, je ľudstvo. Štruktúry spoločnosti. Neraz práve tie, v ktorých sa miluje a hľadá iba čo platí na zemi: hmotné majetky, pôžitky, prednosti, výhody, moc ... Netreba sa ďalej rozpisovať. Z vlastných skúseností poznáme dobre, aký je svet okolo. Istý vynikajúci znalec tunajšej nemeckej spoločnosti vyhlásil: Jediné, čo nám je spoločné, v čom sme si zajedno, čo spája, sa točí okolo slovička „Wohlstand“ (prel. blahobyť).

Kresťan však nepochádza z tohto sveta a neprebýva svojím duchom v ňom. Cirkev sa tým viac vzdďaľuje od predstáv Ježiša Krista, od jeho vôle, čím viac sa udomáča v podobnom svete. Ako kresťania žijeme v inom svete. V tom, v ktorom prebýval Ježiš, už počas svojho pozemského života. Kde prebýval? O čom rozprával? Čo ohlasoval, keď rozprával k ľuďom? Čo sľuboval? Aké dobro? Radostná zvesť, Evanjeliá a Skutky apoštolov dosvedčujú: Ježiš na cestách po Judei, Galilei, Samárii ... : „Kade chodil, dobre robil“ (Sk 10,38). Uzdravoval chorých z telesných neduhov, ale prenikavým zrakom videl ďaleko hlbšie. Nejednému uzdravenému povedal: „Odpúšťajú sa ti tvoje hriechy!“ Jeho vonkajšie činy milosrdenstva majú byť iba náznakom, obrazom čo chcel vykonať na duši človeka. Aj on jasne vnímal nespravodlivú ľudskú spoločnosť, v ktorej chudobní a slabí ostávali vytesnení na okraji. Napriek všetkým protirečeniam nevyzýval ľud k povstaniu, revolúcii. Nevypracoval návrh na hlboké spoločenské reformy. Ak len nepovažujeme za taký jeho nový príkazanie: „Milujte sa navzájom, ako som ja miloval vás!“ (Jn 14, 12). Dal však všetkým rovnako prísľub lásky Boha Otca, ktorý o nás vie a je nám svojím srdcom blízky. Do tohto svojho sveta nás

Účastníci dvoch svetov

Pán Ježiš uvádza. Sveta Ducha a duchovných dobier. V ňom sme sa Sviatosťou Krstu znovuzrodili k viere, novému životu. V ňom sa máme usídlit' a prebývať. Podľa svätopiscu Apokalypsy, ktorí majú Ducha Svätého žijú z nádeje v prísľuby Pána, ktorý je zmyslom celých ľudských dejín. On je „Alfa a Omega, Prvý a Posledný, Počiatok a Koniec“ (Zj 22, 13). Prebývať vo svete, vstupovať denne do neho, aby mu nepatriło príliš veľa záujmu, príliš veľký kus srdca, vzopriet' sa jeho scestným ponukám, žiť v ňom nie je ľahké. „Nie sú zo sveta,“ povedal Ježiš o svojich učeníkoch, ale dodal: „Neprosím, aby si ich vzal zo sveta.“ Ježišova Cirkev, my všetci v nej sme ponechaní vo svete. Iba ponechaní? Nie! Dačo viac: sme doň vyslaní! Sám Pán Ježiš nás posielal. V modlitbe hovorí: „Ako si ty mňa poslal na svet, aj ja som ich poslal do sveta“ (Jn 17, 18). Teda aj pre Cirkev dnešnej doby platí Kristova výzva: „Choďte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16,15). Aj my, veriaci dnešných časov, máme splňať jeho očakávanie. „Budete mi svedkami.“ Keď však hovoríme o kresťanovi vo svete, je priam povinnosťou spomenúť ešte iný spôsob prítomnosti v ňom.

Totíž priamu účasť na všetkom, čo sa v ňom deje a uskutočňuje v úsilí o pravú, hodnotnú ľudskú spoločnosť. Práve uvedený spôsob jestvovania vo svete vstúpuje do svedomia Cirkvi po Druhom vatikánskom koncile (1962 – 1965). Jeho významný dokument „Gaudium et spes“ (prel. z lat. Radosti a nádeje) s podtitulom: „Cirkev v súčasnom svete“ hovorí hneď v prvých riadkoch: „Radosti a nádeje, žiaľ a úzkosti ľudí dnešnej doby, sú zároveň radosťami a nádejami, žalosťami a úzkosťami Kristových učeníkov a niet nič pravdivo ľudského, čo by nenašlo ozvenu v ich srdci.“ Na ďalších pravzácnych stránkach dokument vysvetľuje, ako sa má kresťan dnes zúčastniť na spoločenských činnostiach v kultúre, vo vede a technike, v umeniach... , i na chúllostivom poli, ktoré nazývame politikou. Treba zdôrazniť: Kresťan má byť činný aj v politických zápasoch (!) a ináč ako človek „iba“ tohto sveta! Politickú činnosť „človeka sveta“ nikto iný lepšie neopísal ako pred asi 500 rokmi počas renesancie Niccolo Macchiavelli (1469 – 1527) z vtedy bujaro žijúcej Florencie. Žiaľ, mnohí politici sa dodnes uvedeného manuálu priam kľčovite pridŕžajú ...osvojili si ho a stal sa súčasťou ich politickej vypočítavej činnosti. V literárnom diele „Vládár“ (prel. z tal. Il Principe) vo svojich vývodoch z jednej strany vyhlasuje, už ako celkom novoveký, moderný človek, že demokracia, vláda ľudu, je najvhodnejšou formou štátneho zriadenia. Lenže čo je pre neho ľud? Je

to masa, ktorá nevidí a nechápe; hľba jednotlivcov ovládaných len vlastnými záujmami a nízkymi vášňami. Ten ľud je treba pevne ovládať. Vládár nad ním má byť zároveň levom i líškou. Čoby lev má vládnuť železnou rukou. Tvrdo a bezohľadne sledovať svoje ciele! Ako líška musí byť prefikáný. Musí šikovne manipulovať ľud, podvádzať ho klamnými prísľubmi. Za hlavné pravidlo Macchiavelli ustanovuje: Mravné zákony majú ustúpiť, keď ide o záujmy vládniteľa. Odpovedzme si sami: Koľko „učenívých“ žiakov, t. j. politikov našiel Macchiavelli nielen v priebehu storočí, ale práve v našej dobe?! Azda odvtedy politika platí ako dačo od základu nepočestné... Aj dnes sa nachyľujeme k mienke, že nikto pri vláde, ani nijaká politická strana, nemá čisté ruky. Kresťana však neodstrašia ani podobné dojmy a mienka. Nastúpi do politiky vtedy, keď sa cíti k tomu povolaný a uschopnený.

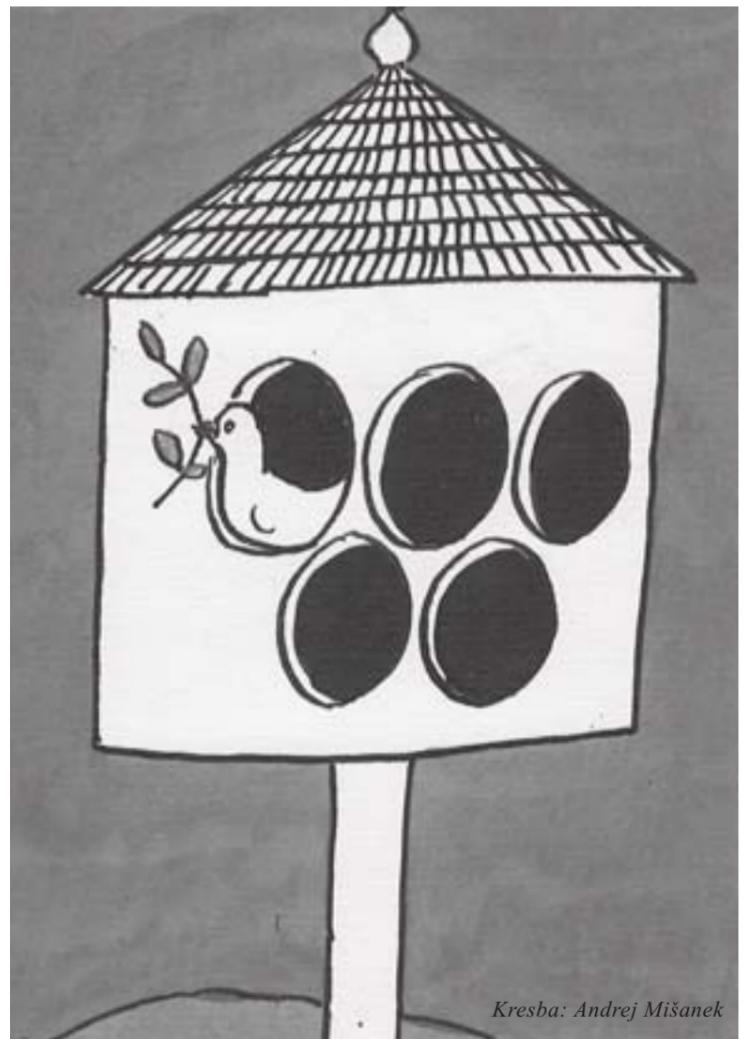
Dnes prežívame v uvedenej oblasti celosvetovo naskutku žalostnú biedu. Ako veľmi spoločnosti chýbajú príklady, osobnosti s ideálmi! Slovensko v minulosti politikov veľkého formátu malo – a ešte akých! Od kresťana v politike očakávame: Zďaleka sa vyhne, aby sa nedaj Bože tiež „nezačal kŕmiť, či pomiešal s otrubami, lebo ho zožerú svine!“ Jednať zodpovedne a čestne; statočne a nepodkupne. Dokáže pravdivo pomenovať prebiehajúce procesy. Bude sa kontrolovať v zrkadle Božích príkazaní. Konat' ako človek vo svete, ale nie z tohto sveta. Kriticky rozlišovať. Uve-

dený koncilový dokument vysvetľuje: Kristovi učeníci ostávajú aj v ich účasti na živote sveta „ľudia združení v Kristovi, ktorých vedie Duch Svätý na ich púti do Kráľovstva Otcovho.“

„Kresťanský politik nebude macchiavellistom. Bude si ctiť ľud, ktorý mu zveril službu vládnuť. Ostane mu predovšetkým blízky, aj keď bude sedieť v parlamente, alebo ministerskom kresle! Vo svojej činnosti sa spojí s ľuďmi dobrej vôle; aj s tými, ktorí sa nepriznávajú k jeho viere, ak len aj oni hľadajú pravé ľudské hodnoty. Uchová si čisté ruky; nebude sa svojou mocou obohacovať. Zostane pravdivý. Nikdy nie líškou, podvádžajúcou ľud falosťami, neuskutočniteľnými prísľubmi. Zverenú moc uskutočňovať podľa kritérií lásky, pravdy a spravodlivosti. Aj v politike sa bude citlivo riadiť kresťanskými zákonmi a svedomím.“

Uvedomujeme si: nie sme z tohto sveta, ale sme v ňom. To robí životnú cestu ťažkou, často neistou. Žilo by sa ľahko, keby nás Ježiš bol vyňal z tohto sveta. Z jeho nátlakov, jeho pokušení. Keby sme ako spoločenstvá mohli žiť iba medzi svojimi; v dobre uzatvorených krúžkoch za zarigľovanými dverami. Bez záväzkov povinností voči okoliu, anonymní, sterilní kresťania... Napriek všetkým okolnostiam hľadáme cestu svetom s dôverou v Pána. On sám ním šiel a dal svojim učeníkom príklad. Ježiš Kristus nielenže premohol svet, ale zároveň ho spasil a priblížil k Bohu.

MONS. RUDOLF MASLÁK

Kresba: Andrej Mišanek

odráva, vraj taká priekopa to je nič, ani ju nezbadal. Zaslúžiš si, aby sme ho boli nechali v nej, trhana. Ale tak sa zdá, že i žriebä vykurírujem, ale nedám mu ho. Aj som povedal chlapom: Ak by ma ten odroň hľadal, nič neviete. Žriebä viac nedostane!“

A ani ho nedostal. Žriebä

za, upravil si voz tak, aby ho mohol ťahať aj kôň. Priučal ho ťahať pomaly a trpezlivo a neľahko. Aby ho nezaťažil. Robil iba také panské fúry, aby ho neprepužil. Preto mal neprestajné škriepky so ženou. Ale nepopustil. Vravieval: „Ja mám opraty v rukách. Daj opraty žene a ona ti za-

Veď vieš, že Pišta, to je ako Štefan a Štefan nemôže byť koňom, uznaj.“ A viete, čo vám on mu odpovedal? Vraj tak, ako hovoríte. Štefan nemôže byť koňom, ale kôň môže byť Štefanom. Veď pozrite sa naň, pán farár, je ako človek, všetkému rozumie, čo mu poviem, na dobré cesty ma vodi

JOZEF TÓTH

Starý Michal a kôň

Kňaza, básnika, spisovateľa Jozefa Tótha (1925) sme už na stránkach Kultúry mnohokrát predstavili. Jeho viera, duchovná a kultúrna integrita, podčiarknutá obetavosťou v osobnom živote a nebyvalou skromnosťou, sú príkladnou školou bez mentorstva aj pre jeho súčasníkov a budúce generácie.

Jozef TÓTH vyštudoval v rokoch 1946 – 1948 teológiu na Vysoké škole bohosloveckej v Košiciach a r. 1948 – 1950 na Katolíckej bohosloveckej fakulte v Bratislave. R. 1950 – 54 ako politicky nespoľahlivý bol príslušníkom vojenských pracovných táborov (PTP), 1969 ho tajne vysvätili za kňaza a pastoračne pôsobil v katakombálnej cirkvi na východnom Slovensku, r. 1990 – 95 prednášal systematickú vierouku, dogmatiku a náboženskú porovnávaciu vedu, zároveň bol prodekanom Gr. k. bohosloveckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Prešove, monsignore a titulárny kanonik, od r. 1995 žije na dôchodku v Košiciach, čestný dekan Gr. k. bo-

hosloveckej fakulty Prešovskej univerzity. Jeho nábožensko-filozofické básne v próze knižne vyšli až r. 1995 pod názvom Človek Jób hovorí s diablom. Evanjelium apoštola Judáša. Napísal básnickú zbierku Piesne zo Solúna (1995, vydaná už v období totality ako samizdatová tlač), výber z poézie Dary zo Solúna (1997). Autor historicko-beletristickej eseje Spev košického tria (1995), ktorú napísal pri príležitosti svätorečenia troch košických mučeníkov. Podieľal sa na tvorbe spevníka Duchovné piesne (1999), nábožensky motivované básne a prózy publikoval v časopisoch Slovo, Verbum a v gr. k. kalendároch.

Nedávno sa našli štyri nikdy nepublikované poviedky Jozefa Tótha, ktorého tvorba vyšla pod názvom Dielo: Poézia, Próza vo Vydavateľstve Spolku slovenských spisovateľov v spolupráci s Factum bonum, spol. s r. o., Bratislava 2010.

Pamätám sa naň veľmi dobre. Ktorýsi jesenný večer prišiel k nám. Nebolo ešte elektrického svetla, len lampy sliepňali cez ľanové záclony. Pod oknom bolo počuť čaptavé kroky, potom dupot, ako si striasal blato z poprištipkovaných bagančí. Naplno si odkašľal a odpľul. Vedel som, že je to on. Starý Michal. Potom sa vteperil dnu, naširoko ako naložený senný voz.

Pozdravil a posadil sa na svoje miesto. Kedykoľvek k nám prišiel, vždy sa posadil do kúta na starú vyrezávanú lavicu pri okne. Doslova si to niekto vyárendoval. Keď prichádzal, z lavice sa všetko sprtalo. Sedel, vyprával, ale zavše – taký mal už zvyk si odpľul a pozrel sa oknom von. Akoby niekoho čakal.

V jeseni k nám takmer nechodil. Iba v zime, a preto sme vedeli, že pre niečo prišiel, že čosi dôležité chce povedať. V dedine ho každý poznal a kto mal rožný dobytok alebo kone, iste sa naň neraz obrátil. Vedel liečiť všetky choroby zvierat. Ťažko sa púšťal do reči. No babička zbadala,

že nielen baganče, ale aj šaty má zababrané.

Starý Michal si všimol, že ho babička šacuje, a preto sa ozval.

„Aké hovädá sú len tí ľudia. Nemajú cit. Ale ani rozumu. Len idú za svojím. Ako na tejto zemi boli iba oni. A čo je navyše, to je luft.

Teraz som zaratoval kone i žriebä. Nejaký odroň viezol drevo z Kletova a práve tu, za našou kapurou, zabočil celkom doľava a voz sa prevrátil do priekopy. Na rovnej ceste, prosím. Nevie, ako sa mohol pchať do tej priekopy. Voz zachytil aj zadok koňa a pricvakol i žriebä, ktoré s nimi bolo. Prišli chlapi, drevo sme zhádzali, voz postavili i opravili, koňa som zreparoval. Iba nohy má zoderaté. Žriebä je v nedobrom stave. Len aby nezgeblo. Aj ho nechal tu, tento odroň. Odišiel. Len bil a bil kone.

Vravím mu, vás by bolo treba ťať poza uši, lebo nie kone vedú vás, ale vy kone. Kde do pekla ste ich hnali do priekopy, veď cesta je ako šnúra! A on mi ešte

sa vystránilo z rán a stále bolo so starým Michalom. Ako pes. Chodilo s ním na pole, do krčmy, odprevadilo ho i do kostola. Postálo pred bránou a s nechutou sa vracalo domov. Keď šiel starý na jarmok, išlo aj žriebä. Kupci ho chceli zavše kúpiť, ale kdeže, o tom nemohlo byť reči. Keď sa starký pristavil na dedine a rozprával sa s niekým, žriebä sa postavilo tesne k nemu. Počúvalo, potom prikyvovalo hlavou, akoby všetkému rozumelo. Keď si starý Michal zdriemol trochu dlhšie, žriebä bolo netrpezlivé a erdzalo pred dvermi. Starý ho tak vyučil, akoby bolo bývalo v cirkuse. Ľudia sa usmievali, ale i pohoršovali.

Od príhody uplynuli však už viac ako dva roky a zo žriebäť a sa stal utešený koník. Ale na veci sa nič nezmenilo. Kôň chodieval voľne a stále bol so starým. Na čudo dediny a sveta. Starý Michal ho púšťal až do izby. Ženy nadávali, že je to nestydatosť. Pretože starý Michal mával iba kravy a tie aj priahal do vo-

loží zubadlá. „No, a chodieva s ním aj na svadby. „Veď to ani nie je kôň,“ vraví. „To je vták. On nejde, ale letí. Nohy má vyformované, akoby ich vyrezával rezbár Štefan, driek má ako ohnutý lieskový prút a šijú, ach šijú... Na to nemám slov.

„On sa vám napcháva z misy a kôň stojí pri ňom ako čašník. Pri stole, ľudia boží. Počuli ste už také dačo,“ vraví manželka starého Michala. „Veď to je blázon, úplný blázon. Prečo len nezostal pastierom, ale sa trepal za roľami. Mal zostať medzi tými, čo je im podobný. Veď odpustenie pýtam, keď ide za svojimi potrebami na hnoj, kôň i tam ide za ním. Stojí pri ňom. Dočista na porazenie... A ešte ho i nazval Pištom. Vravím mu, ty starý kôň, ako môžeš koňa nazvať Pištom, ľudským menom. Vraví mi, aby som vopchala ksicht do múky, že sa vraj ničomu nerozumiem... Jaj, Bože. Prednedávnom mu vravia pán farár: „Michal, nemal by si to prehádzať s tým koňom a pomenuj ho nejak ináč.

a keď mu napríklad poviem, zober pánu farárovi klobúk z hlavy, zoberie. A vraj pán farár povedali, no tak povedz mu, nech mi zoberie. A predstavte si, kôň sa pohol, kývol vraj hlavou, akoby sa chcel pozdraviť, roztvoril pysk a zobral klobúk pánu farárovi z hlavy... Vravela som mužovi, to nie je kôň, to je anciaš, diabol. A starý sa len uškŕňa.“

Blížila sa jar. Na sv. Jozefa býval odpust v kláštore. Taký pravý odpust. Nejedlo sa, nepilo, iba sa spovedalo a prijímalo. Ako to má byť. Kaplnka v kláštore bola prvou miestnosťou hneď za dvojkrídlovou vchodovou bránou, na ktorú sa klovalo železným závažím v podobe obuvníckeho kladiva. To ako miesto zvonca. Po klopaní sa odchyľilo dierkované okienko ako riečička, vykukli plaché oči mníšky a dvere sa otvorili. Celý život starého Michala sa viazal na tento kláštor. Tam ho vychovali. Tam vychovali celé generácie. A dobre. Tam boli najkrajšie Vianoce, Veľká noc, tam boli najkrajšie kvety

a stromy. Celý dvor voňal ako nebo. Ešte aj ruky tam naprávali a rany liečili, ak bolo treba. A tu býval sv. Jozef. Patrón kláštora. Na sv. Jozefa tu bol odpust.

Už sa začala orba, ale starý Michal nechcel vynechať tento sviatočný a krásny slnečný deň. Len v tento jediný deň sa dvojkrídlová brána celkom otvorila a ľudia z polí a z domov prichádzali na omšu.

Ale stalo sa, že ešte ráno na sv. Jozefa sa starý Michal vyberal do mesta. Chcel narýchlo niečo kúpiť, aby popoludní bol doma. Chcel byť u Jozefka na omši. Keď prechádzal dedinou, stretol sa s kmotrom Jozefom. A Jozefku tu a Jozefku tam, a už boli v krčme. Michal priviazal koňa o železný

plôt, kabátec hodil do voza. Najprv si s kmotrom len štrngali, potom sa objímali, tancovali a spievali, napokon plakali a zaspali. Krčmár dal Jozefa odšikovať domov a Michala ako vrece vyniesol do voza a zahodil naň kabátec, aby bol vraj prikrytý. Potom si poutieral dľaň o dľaň, akoby chcel povedať: „No, a všetko je v poriadku.“ A tak sa čas blížil k druhej hodine. O pol tretej mala byť v kláštore omša. Ľudia sa pomaly už aj brali tým smerom. Chlapci si však preverili voz a zistili, že v ňom spí starý Michal. Odviazali koňa a povedali si: „Je to múdry kôň, on vie, kam sa má obrátiť.“

A kôň sa naozaj obrátil a pokojne sa pustil za ľudmi. Prišiel až pred kláštor a na čudo sveta šikovne sa obrátil, o nič nezavadil a cez otvorené dvojkrídlové veľké dvere sa vtrel do kláštornej chodby. Tesne pred začiatkom omše. Ľudia zhíkli. Koňa chceli vytlačiť, ale kôň sa nedal. Ceril zuby ako pes. Keď zistili, že vo voze spí starý Michal, zobudili ho a všetci sa naň oborili. Starý Michal zostúpil z voza, chytil koňa za šiju a vravel mu: „Pišta môj drahý, Pištičku. Na lep-

šie miesto si ma ani nemohol doviezť.“

Pán farár vyšiel zo sakristie a na veľké prekvapenie vôbec sa nenazlostil, iba naznačil Michalovi, aby vycurikoval, usmial sa a povedal mu ako seberovnému: „Servus Michal.“ A ešte povedal neveriteľnú vetu, ktorej by som ani neveril, keby to nebol povedal starý Michal, ktorý nikdy neluhal: „Servus, Pišta.“ Áno tak to povedal pán farár. A starý Michal vravel, že nevie, či to bolo, či nebolo, ale isto počul, že kôň niečo povedal. Nevie čo, ale rozhodne povedal. A ani nečudo, veď to bolo požehnané zviera. Všetkému rozumelo. „Rozhodne povedal a sám vycúval, akoby povedal: „Čo tu gagocete toľko ešte aj pred oltárom, ľudia. Veď ja viem, čo mám robiť.“

A tak na sv. Jozefa si vždy spomínam na nebohého starého Michala, na jeho múdreho koňa, na náš starý a milý kláštor, ktorý mi tak prirástol k srdcu ako starému Michalovi, i na zohrievajúce sa teplé jarné brázdy, po ktorých s radosťou a plesaním kráčajú zvieratá i ľudia a vedia láskavého Boha.

J. ŠNÍR

Každý rok s výročím udalostí 29. augusta 1944, ale často aj mimo tohto výročia, počúvame o vojnových hrôzach a represióch spôsobených nacistickým Nemeckom. V úzadí však trvale ostáva jedna z kategórií obetí, a to obeť amerického (a tiež sovietskeho) bombardovania Slovenska. Táto kategória obetí ostala nielen mimo akéhokoľvek odškodnenia, ale aj mimo politickej a mediálnej pozornosti. Ba v posledných rokoch sa stáva nežiaducou aj v historických inštitúciách.

Jeden z mnohých prípadov sa odohral v malej podhorskej obci Stará Lehota pri Piešťanoch. V nedeľu 22. augusta 2021 od tragédie uplynulo presne 77 rokov, miestni farníci a občania si ju preto pripomenuli malou pietnou spomienkou za účasti miestneho starostu, p. farára, historika a vyše troch desiatok obyvateľov obce.

Zväzy amerických bombardérov, ktoré svoje bomby sypali na vojenské, ale aj civilné ciele na území Nemecka, preletali nad Slovenskom už pred rokom 1944. Od 16. júna 1944, keď Američania prvý raz bombardovali Bratislavu, sa však na zozname ich vojnových cieľov ocitol aj štát pod Tatrami. Okrem cielených útokov na priemyselné, vojenské či civilné objekty dochádzalo aj k rôznym nehodám, nešťastným náhodám, ale i rôznym „zábavkám“ pilotov, keď ich ostreľovanie či bomby ničili ciele, ktoré s vojnovým úsilím nepriateľskej strany nemali nič spoločné. Tak napr. v júli 1944 americkí stíhači ostreľovali robotníkov pracujúcich na regulácii Váhu v katastri Piešťan. Našťastie, strely ich minulí. Pravdepodobne núdzovo zhozené bomby zaznamenali na blízkej kopanici Dastín, v Hubine i v Prašiciach, no bez škôd. Inak však dopadla Stará Lehota. Z veľkej skupiny bombardérov, ktoré sa vracali z akcie, jedno lietadlo zaostá-

Bomby na Starej Lehote - tragédia 22. augusta 1944

Sedemdesiate siedme výročie bombardovania obce

valo. Amália Petrušová (1934) spomínala: „My sme trhali mak na roli. Ja, mama a suseda Beta Brišková. Oni chodievali do Nemecka a len vtedy voľáko sa vrátili. Ja som ich počítala, koľko ich ide. A jedno išlo pozadku. Tá Beta vtedy hovoria: Henten má buď poruchu, alebo voľačo sleduje! – oni to už z Nemecka poznali. Viac ich išlo, ale to jedno pozadu išlo

Hore: Jeden z domov v strede obce, zdevastovaný americkou bombou
Pohrebný sprievod pri presune ku kostolu – 24. august 1944

veľmi ťažko.“ Vzápätí svoj smrtonosný náklad – deväť ťažkých bômb – pilot nasypal priamo do stredu podhorskej obce.

OBETE BOMBARDOVANIA

Stalo sa to napoludnie 22. augusta o 12. 30 hod., v čase letných prác. Na mieste boli mŕtvi štvorročný syn Filipa Dvorského Michal, ktorého zasiahla črepina bomby v momente, keď išiel s kráhom po vodu. Ďalej 18-ročná Janka Ozefovichová, dcéra Jána Ozefovicha, i jeho 44-ročná manželka Mária rod. Dvorská. Zvyšné tri obeť boli z rodiny Filipa Brišku – sedemročná dcérka Anna, jej 37-ročná matka Mária Brišková, rod. Brišková, a jej 74-ročná matka Zuzana Brišková, rod. Dvorská. Bomba ich roztrhala v momente, keď na dvore lámali konope. Filipa Brišku vytiahli z trosiek jeho domu s početnými zlomeninami; podobne s rozsiahlymi pomliaždeninami aj jeho deti Šimona a Amáliu. Z trosiek domu Michala Juríka vytiahli jeho, manželku, svokra Zuzanu Káče-

rikovú a deti Oľgu, Eľenu a Johanu. Poranení boli Michal Jurík, mal trznú ranu, ako aj jeho dcéra Oľga; jeho svokra bola ťažko poranená na nohe. Poštar Michal Turzik ako prvý upovedomil o nešťastí žandársku stanicu v Modrovej, odkiaľ telefonicky zavolali lekárov a záchranné stanice z Piešťan a Nového Mesta nad Váhom. (Na Starej Lehote v tom čase poštový úrad ani telefón ešte nebol). Lekári obeť poskytovali prvú pomoc raneným, ktorých odvážali do Štátnej nemocnice do Piešťan (Filipa, Amáliu a Šimona Briškovcov, Michala Juríka, Zuzanu Káčerikovú a Oľgu Juríkovú). Ľahšie ranení boli Mária Benechová, Alžbeta Dvorská, Jozef Briška, ktorých lekári ponechali

Starosta obce Peter Michálka, modrovský farár dp. Jozef Drobňý a historik Martin Lacko. Snímka: Filip Petruš

v domácom ošetrovaní. Niektorým z ranených však ostali aj trvalé následky.

Jedna z postihnutých, spomenutá Amália Behanová, rod. Brišková, v roku 2004 na chvíľu hrôzy spomínala takto:

„Ja som akurát obedovala a mňa prehodil ten tlak cez izbu až k oknu, aj stoličku dolámalo. Bola som zasypaná až po hlavu. Bola som v bez-vedomí. Keď ma začali odhrabávať, som sa prebrala. Nohy mi však nemohli vytiahnuť, lebo jednu som mala privalenú hradou. Aj oko som mala poškodené. Odvtedy ma bolia kríže. Brat mal tiež hradu na krku, aj okenicu, tak ho sprešovalo. Počula som, že kričí. A keď kričal, otec sa prebral tiež. S celou silou išli zo seba tú hlinu striasť, no ale vtedy si celkom zlomili ruku a k tomu sedem rebier... Hrozne dolámaní, ale že to ani necítili. Tak išli pomôcť tomu bratovi, že nadvihnú tehlu, no ruka im len tak odkvacla. Syn môj, ja ti nemôžem pomôcť... Keď vstali, videli len tú tmú a hrozné ticho.

Len ticho a strašný prašný mrak sa vzniesol po tých bombách... Potom začali kričať: 'Preboha, kde je kto, čo som ostal sám na svete!?' Vidím tú hrôzu ako dneska a to je už 60 rokov odvtedy..."

MATERIÁLNE ŠKODY

Život v obci tragédia natrvalo poznačila. Kronika píše: „Osem bômb zasiahlo obytné domy Filipa Brišku a Michala Juríka a tieto domy úplne zdemolovalo. Zasiahnutá bola aj obecná cesta pri spomenutých domoch, takže pre veľký kráter stala sa neschodnou, tok potoka bol zastavený, záhrady za domami boli tiež spustošené. Kamene a črepiny bômb ničili strechy v okruhu asi 600 metrov.“ Ťažko či ľahšie poškodených bolo až 42 rodinných domov, zásahom utrpeli aj verejné objekty – kostol, fara, no najmä škola. Niektoré domy boli zničené úplne, iné poškodené tak, že boli neobývateľné. Ľudom aj chudobnej obci vznikli veľké škody aj na majetku, hospodárskych zvieratách a záhradách. V Štátnom archíve v Trenčíne sa zachoval aj oficiálny zoznam škôd. Trojčlenná obhliadacia komisia pod vedením starostu Pavla Juríka ich po obhliadke 29. augusta 1944 vyčíslila na viac ako pol milióna slovenských korún – presne 598,050 Ks. Najväčšie škody utrpelo gazdovstvo Filipa Brišku (150 tis. Ks), potom Jána Ozefovicha (100 tis. Ks), Michala Juríka (80 tis. Ks), Štefana Ozefovicha (60 tis.), ich domy boli zničené úplne.

Spoločný pohreb obetí sa konal 24. augusta o 9. hod. za účasti obrovského množstva ľudí zo širokého okolia. Úrady zastupoval novomestský okresný náčelník Eugen Rakovský a škôldozorca Július Celder. Obrady viedol modrovský farár Rudolf Rummel; Stará Lehota bola v tom čase už uprázdnenou farnosťou. Jeho spolucelebrantom bol Ľudovít Czautd (1875, Žemberovce), ktorý bol farárom v Hrádku, no ešte v r. 1910 – 1921 starolehotským farárom a tamojších farníkov si veľmi obľúbil.

ZABUDNUTÁ PAMIATKA

Tesne po tragédii pre postihnuté rodiny spravili obce hrádockého notariátu zbierku, ktorej výnos putoval najviac postihnutým rodinám. Onedlho však udalosť upadala do zabudnutia. Už týždeň po tragédii vypuklo totiž povstanie a prišlo nové krviprelievanie, v dôsledku ktorého sa štát ocitol v kríze. Po roku 1945 a obnove Československa pamiatka nevinných obetí bômb bola pre štát už bezvýznamnou. Na rozdiel od rôznych partizánov sa ich pamiatka nepripomínala – vtedajší režim v nich totiž nenašiel žiaden revolučný či „československý“ prvok. Obete nemali ani pamätnú tabuľu. Tú dostali na budove obecného úradu až v r. 1994. Preživší poškodení sa nedostali do žiadnej z kategórií občanov, ktorých po r. 1990 odškodňovali za vojnové krivdy. Keď sa Amália Behanová v roku 1999 obrátila na Úrad vojnových poškodených v Bratislave, dostala odpoveď, že odškodnenie je určené len pre väzňov koncentračných táborov, rasovo a politicky prenasledovaných, a na obe bombardovaní sa nevzťahuje.

MARTIN LACKO

Ján pavol II. a Slovensko

Počas mesiaca júla bola inštalovaná v Bardejove a do konca augusta vo výstavnej sieni v Kežmarku bola výstava Ján Pavol II. a Slovensko. Výstavu pripravilo veľvyslanectvo Poľskej republiky v Bratislave, pod záštitou bratislavského arcibiskupa metropolitu Mons. Stanislava Zvolenského, krakovského arcibiskupa Mareka Jedraszewského. Autorkou výstavy je prof. Dr. Phil. Emília Hrabovec, ktorá pri jej tvorbe čerpala z mnohých verejných i súkromných materiálov, zbierok, spomienok, publikácií a archívov.

Osobnosť slovanského pápeža Jána Pavla II., ktorý stál v čele katolíckej Cirkvi 27 rokov, je dobre známa Slovenskej verejnosti i v súčasnosti. A možno povedať, že nielen tej kresťanskej. No je možné, že nie všetci vedia o jeho vzťahu k Slovákom a treba ho pripomínať. Veril, že Slovensko utiekajúce sa pod ochranu svojej patrónky Sedembolestnej Panny Márie, malo a bude mať vďaka nashromadenému bohatstvu viery, vernosti a obetí svojich predkov veľkú úlohu pri uchovaní a odovzdávaní viery v Európe na prahu tretieho tisícročia.

Výstavu tvorí 18 panelov na ktorých je mnoho fotografií, článkov, archívnych materiálov, dokumentov a informácií zo života, prejavov a citátov z diela Jána Pavla II., ktoré podávajú svedectvo o vzťahu k Slovenskému národu. On prechovával vo veľkej úcte hodnotu národa. Národy podľa neho predstavovali prirodzené právne spoločenstvá, do ktorých sa cez rodinu človek prirodzene začlení, dejinné subjekty, ktorých identita vychádza z osobitnej duchovnosti, historického povedomia a kultúry, ktorá je svojským spôsobom hľadanie pravdy o Bohu a zmysle ľudskej existencie, a v ktorej sa vyjadruje duchovná suverenita národa. Ján Pavol II. preukazoval úctu všetkým národom, ale osobitne sa obracal k tým, na ktoré sa historicky zabúdalo, alebo túžili po slobode a samourčení, ako boli aj Slováci. Navštevoval Tatry, aj slovenské, ako kňaz a ako krakovský biskup, tiež vysvätil niekoľkých slovenských mužov za kňazov počas totality, keď to na Slovensku nebolo možné.

Ako pápež v roku 1980 vyhlásil sv. Cyrila a Metoda, slovanských vierozvestov, za spolupatrónov Európy. 8. novembra 1981 navštívil Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, kde slúžil sv. omšu a predniesol v slovenčine kázeň. 15. septembra 1979 na sviatok Sedembolestnej Panny Márie vysvätil za biskupa Jozefa Tomka a v roku 1985 ho vymenoval za kardinála, stretával sa s biskupom Pavlom Máriou Hnilicom, Dominikom Hrušovským, Jozefom Zlatňanským, Jánom Bukovským a mnohými ďalšími kňazmi pôsobiacimi v Ríme. Tiež bol informovaný o živote a prenasledovaní katolíckej Cirkvi na Slovensku, ktorá vyjadrovala túžbu po jeho návšteve na Slovensku a sledoval prebúdzanie Cirkvi na Slovensku, ktorá bola viditeľná najmä na pútnických miestach v Levoči, Šaštíne, Velehrade v roku 1985

a pri sviečkovej manifestácii 25. marca 1988. Výstava zachytáva i prisun kresťanskej literatúry zo zahraničia, keď na Slovensku nemohla oficiálne vychádzať, cez saleziána Antona Hlinku a informuje aj o procese proti trom mladým katolíkom, ktorí boli 12. decembra 1983 chytení na hraniciach s Poľskom a uväznení (Alojz Gabaj, Tomáš Konc a Branislav Borovský). Pozornosť je venovaná aj udalostiam roku 1989, keď ešte pred novembrom, 25. marca, kardinál Jozef Tomko slúžil liturgiu zeleného štvrtku v Košickej katedrále a 9. septembra bol vysvätený, po 40. rokoch od zatknutia a 25. rokoch od smrti biskupa Jána Vojtašáka, za spišského biskupa František Tondra. Nový rozmer dostali vzťahy medzi Jánom Pavlom II. a Slovenskom po roku 1989, keď Cirkev na Slovensku získala slobodu, boli obsadené všetky dovtedy prázdne biskupské stolce, Ján Chryzostom Korec sa stal sídelným biskupom v Nitre a v roku 1991 bol menovaný za kardinála. V roku 1994 sa stal Anton Neuwirth slovenským veľvyslancom vo Vatikáne a arcibiskup Luigi Dossena apoštolským nunciom na Slovensku. Osobitná pozornosť je venovaná trom návštevám pápeža Jána Pavla II. na Slovensku. Na druhú veľkonočnú nedeľu 22. apríla 1990 navštívil Bratislavu a pobozkal Slovenskú zem a Slovákov oslovil Ježišovou výzvou: „Nebojte sa.“ Druhá návšteva sa konala 30. júna – 3. júla 1995 a pápež navštívil Bratislavu, Levoču, kde bolo asi 600 000 veriacich, Vysoké Tatry, Košice, kde svätorečil košických mučeníkov, Prešov, kde sa zastavil pri pamätníku Prešovských jatiek 1687, Nitru, kde sa stretol s mládežou a Šaštínom. Tretia návšteva bola 11. – 14. septembra 2003, kedy už bol jeho zdravotný stav veľmi vážny. Navštívil Bratislavu, kde v Petržalke počas sv. omše blahorečil biskupa Vasila-Hopka a rehoľnú sestru Zdenku Schelingovú, Trnavu, Banskú Bystricu, Rožňavu. Záver výstavy je venovaný pamiatkam na Jána Pavla II. na Slovensku. Zobrazuje len hlavné pamätníky postavené na miestach, ktoré navštívil. Pozornosť by si ešte zasluhovala téma púti Slovákov do Ríma a ich účasť na audienciách a prijatia pápežom po roku 1989. Ale nie všetko sa dá vtesnať na niekoľko tabúl.

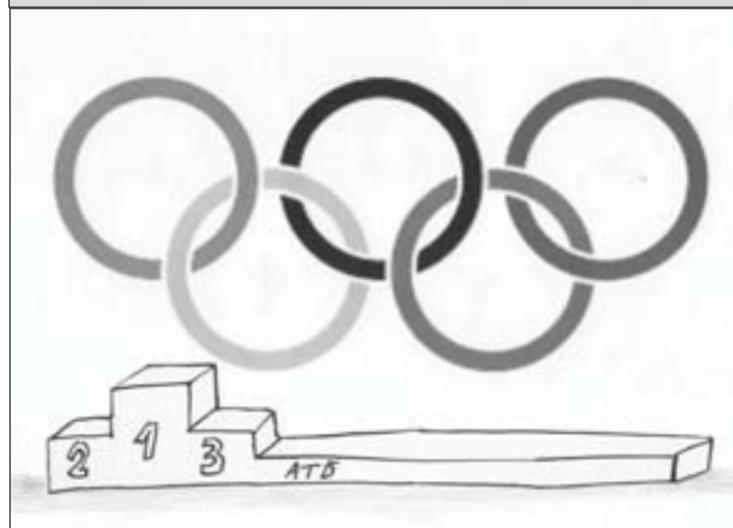
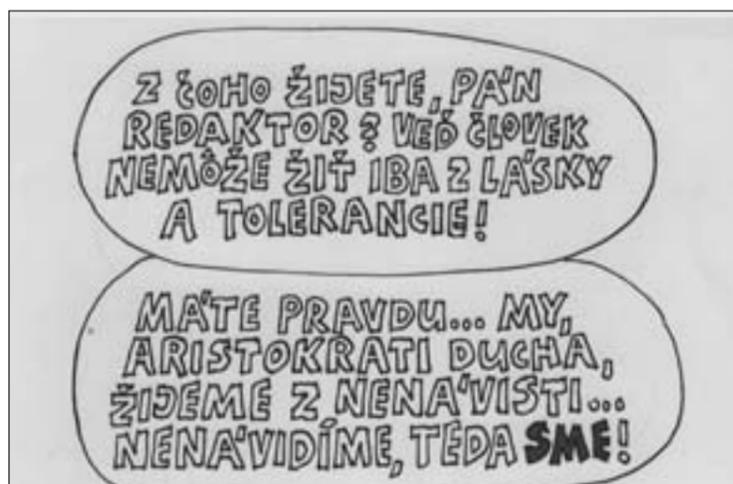
Súčasťou výstavy je videozáznam zobrazujúci zábery z ciest pápeža na Slovensko a farebný bulletin, s niektorými fotografiami a textami, ktorý čitateľovi vzťah Jána Pavla II. k Slovensku pripomenie aj v budúcnosti.

Výstava poukazuje na významné historické skutočnosti ale je svedectvom o hlbokéj viere a nasadení sa pre Božie Kráľovstvo Karolom Wojtylom - Jánom Pavlom II. a hlbokým zanietením sa pre vieru väčšiny slovenského národa tej doby. Ján Pavol II. už je svätorečený. Či Slovensko je a zostane kresťanskou krajinou aj v budúcnosti, ukáže náš život. Ale bez viery určite nebude mať budúcnosť, pretože tá ho držala počas minulých storočí pri živote.

ĽUDOVÍT KOŠÍK

Zo skicára Andreja Mišanka

Na osobu historika Františka Vnuka v apríli 2021 mediálne zaútočili predstavitelia Ústredného zväzu židovských náboženských obcí (ÚZZNO) po tom, ako dostal od mesta Ružomberok k svojim 95. narodeninám cenu Andreja Hlinku. Toto ocenenie získal F. Vnuk za osobitný prínos k historickému a popularizačnému zhodnoteniu významnej osobnosti našej histórie Andreja Hlinku.

Predstavitelia ÚZZNO vo svojom otvorenom liste primátorovi Ružomberka MUDr. Igorovi Čomborovi, toho oslovili ako „Anti/fašistu“ a historika F. Vnuka urážlivo označili za „modlu neoľudákov a popieračov holokaustu“ a za „Tisovho pohrobka“.

K tomu podotýkam, že docent František Vnuk je nositeľom viacerých vyznamenaní, vrátane Veľkej zlatej Cyrilometodskej medaily s reťazou ÚSKI (Ústredia slovenských katolíckych intelektuálov, 1977), Striebornej medaily Ministerstva kultúry SR (1996), Pamätnej medaily Matice slovenskej (1996), Pamätnej medaily Konfederácie politických väzňov Slovenska (1996), Veľkej medaily svätého Gorazda Ministerstva školstva SR, Rytierskeho radu svätého Gregora Veľkého, ktorý mu udelil pápež Ján Pavol II. (1996), Zlatej medaily Matice slovenskej, Ceny Daniela Rapanta na rok 2001 a ďalších ocenení. Prednášal na Bohosloveckej fakulte UK v Bratislave, kde obhájil docentúru z cirkevných dejín a patrí medzi najplodnejších slovenských historikov a publicistov. Napísal obrovské množstvo monografií, štúdií, článkov a recenzií. Bol zvolený za riadneho člena Slovenského ústavu v Ríme, Predsedníctva Matice slovenskej, Slovenského historického ústavu Matice slovenskej a redakčnej rady Slováka v Amerike, Slovak Studies, Historického zborníka a iných periodík, je členom Združenia slovenskej inteligencie KORENE.

Voči primátorovi je v liste od ÚZZNO aj výčitka: „Vy, funkcionár Zväzu protifašistických bojovníkov, ste boli schopný cenu dopriať človeku, ktorý obdivuje Tisa, teda osobe, ktorá vyznamenala vojakov za boj proti účastníkom SNP.“

Udalosť vyznamenanania vojakov Dr. J. Tisom chcem preto osvetliť na základe dobových svedectiev v nasledujúcich riadkoch.

OKOLNOSTI VYZNAMENANIA NEMECKÝCH VOJAKOV

Udalosť vyznamenanania nemeckých vojakov v Banskej Bystrici v októbri 1944 prezidentom Dr. J. Tisom je jednou z najčastejšie spomínaných a žiaľ aj zneužívaných v súvislosti s jeho osobou. Fotografia prezidenta, ako pripína vyznamenanania nemeckým vojakom, sa stala priam „kultovou“ pre simplexnú komunistickú propagandu pred rokom 1989, ktorá má v dnešnej dobe zjavne svojich ideologických pokračovateľov. Samozrejme zamlčujú kontext a okolnosti, ktoré sprevádzali túto udalosť. Pokúsím sa priblížiť svedectvá súčasníkov prezidenta SR Dr. J. Tisa o tejto udalosti.

ZACHRÁNIŤ LUDÍ

Obhajca Žabkay na súde s Dr. J. Tisom uviedol: "Höfle uviedol, že o tom s ním v Bratislave vôbec nehovoril, a tak túto časť akcie mohol dohodnúť len minister obrany Š. Haššík. Obžalovaný predložený vyznamenanania rozdal, dekoroval nemeckých vojakov, čím chcel len získať priazeň tých, čo nás okupovali. Len cez nich mohol plniť vytýčený cieľ, ktorým bolo udržať a dosiahnuť rešpektovanie slovenskej štátnej autority a zachrániť ľudí."1

Chlapci, hlavy hore, nebojte sa, robíme všetko, čo je možné pre vaše vyslobodenie!

Prečo Dr. J. Tiso vyznamenal nemeckých vojakov

Katolícky kňaz Jozef Murár, ktorý v danom čase pôsobil v banskobystrickom biskupstve, takto o tom spomína:

„V októbri po potlačení povstania prišiel k biskupovi Škrábikovi redaktor časopisu Slovenský rozhlas Ján Priehradník, rodák zo Svätého Kríža nad Hronom... Ján Priehradník vysvetľuje, ako mu v Bratislave povedali. Nemecké orgány sa rozhodli svoje víťazstvo nad povstalcami osláviť tak, že po príchode do Banskej Bystrice dajú na námestí obesit niekoľkých zajatých veliteľov povstania a nechajú ich visieť na námestí počas niekoľkých dní... Na osobné zakročenie prezidenta Jozefa Tisu odstúpili od týchto zámerov. Prezident však musel súhlasiť, že pôjde do Banskej Bystrice, kde odbaví ďakovné bohoslužby a dekoruje niekoľkých nemeckých a slovenských vojakov, ktorí sa vyznamenali pri obliehaní Banskej Bystrice.“ Ďalej Murár zaznamenáva niektoré časti dialógu medzi Škrábikom a Priehradníkom: Po tejto argumentácii biskup namietal: „Uvedomili si v Bratislave, čo to bude znamenať pre Cirkev, ak sa oslava víťazstva spojí s bohoslužbami a v dome biskupovom bude pohostenie?“ „Zdá sa mi“ - odpovedá Priehradník - „že iné východisko tu nie je, okrem tých šibeníc na námestí...“ „Veľmi pekne Vás prosím, pán redaktor“ - prosí neúnavne biskup - „zajdite ešte za pánom prezidentom a tmočte mu moju úpenlivú prosbu, aby tam v Bratislave celú situáciu veľmi náležite a vo veľmi hroznej zodpovednosti znovu zvážili a mali pred očami následky, ktoré takáto oslava môže mať pre Cirkev aj pre mňa osobne!“ Potom sa Priehradník odporúčal...

Kritický deň Jozef Murár opisuje takto: „Ráno 30. októbra okolo 9.30 hod. prišiel do mesta konvoj áut, v ktorých prišli s prezidentom Tisom, predseda vlády Štefan Tiso a iní vládni činitelia s generálom Höflem a jeho štábom. Prezident Tiso prišiel do rezidence bez akýkoľvek privítaní, veď sa do poslednej chvíle vlastne nevedelo, či slávnosť naozaj bude. Prezident bol dojatý a bolo na ňom vidieť silné vzrušenie. Jeho reč inokedy pokojná chladnokrvná je teraz náhlivá a trhaná. Narýchlo vysvetľuje biskupovi chúlitosť situácie a nalieha na biskupa, aby šiel do katedrály aj on na

bohoslužby, lebo jeho neprítomnosť by sa vysvetľovala ako demonštrácia a tú si nemôžeme dovoliť (...) Musíme a chceme ratovať, čo sa dá, aby sa uchránili ľudské životy...“

„Pred udelením vyznamenanania Tisa predniesol na námestí prejav. Údajne to bolo na výslovnú žiadosť Höfleho, ktorý mu predložil aj osnovu pripravenú prof. Raschhoferom, ktorú však prezident nepoužil. Podstatnú časť prejavu uverejnila vtedajšia oficiálna tlač. Po dekorovaní odchádzajú prezident Tiso a Höfle krížom cez námestie do biskupskej rezidence. Biskup na dekorovaní nebol, čakal v kancelárii na prízemí rezidence. Pred bránou rezidence sa zhromaždili politickí predstavitelia a zástupcovia mesta, aby pozdravili prezidenta a generála Höfleho.

Práve vtedy sa objavila kolóna zajatcov eskortovaná nemeckými vojakmi. Zrejme museli niekde v Hornej ulici stáť a čakať, kým sa dekorovanie skončí. V predpoklade, že prezident aj generál sú už vo vnútri, kolóna dostala povolenie pochodovať cez námestie. Zajatí mali vyhrnuté goliere na pláštích, záložky na čiapkách mali spustené na uši, zarastení a vyhladnutí pôsobili žalostným dojmom. Prezident Tiso zbadal tento sprievod. Aj nemeckí činitelia zbadali vážnosť okamihu a snažili sa dostať prezidenta pod bránu Biskupského úradu. Ale prezident sa vymanil z kruhu okolo neho a postavil sa na okraj chodníka do tesnej blízkosti kolóny zajatcov. Z kolóny bolo počul výkriky: „Pán prezident, zachráňte nás! My za to nemôžeme!“ Dr. Tiso zvolal: „Chlapci, hlavy hore, nebojte sa, robíme všetko, čo je možné pre vaše vyslobodenie! Zachovajte odvahu a nedajte sa strhnúť k nerozmysleným činom!“ Dlhší dialóg nebol možný, lebo ozbrojená stráž stále nástojčivejšie velili pokračovať v pochode.“ 2

ZACHRÁNILI SME AZDA DESAŤNÁSObNE VIAC LUDSKÝCH ŽIVOTOV, NEŽ SME VYDALI TÝCH VYZNAMENANÍ

Dr. Jozef Paučo za prvej SR pracoval ako novinár, po vojne odišiel do exilu, do USA, kde sa angažoval v slovenskom národnom živote, bol šéfredaktorom novín „Slovák v Ame-

rike“ až do svojej smrti v r. 1975. Vo svojej knihe "Dr. Jozef Tiso o sebe" uvádza, že osobne hovoril s Tisom po návrate z Banskej Bystrice, kde tento dal vyznamenanania nemeckým dôstojníkom a vojakom. Dr. Jozef Tiso o tom hovoril: „Viem, že niektorí ľudia sa pozastavia nad tým činom. Ale viem i to, že za bezcenné plechy zachránili sme azda desaťnásobne viac ľudských životov, než sme vydali tých vyznamenaní.“ V Tisovej záverečnej obhajobnej reči, na národnom súde, odzneli nasledovné slová: "A toto boli intervencie, ktoré vychádzali práve z mojej funkcie a o ktorých som dobre vedel, čo to znamená, že dávam vyznamenanania, za čo trpím prípadne od niektorých ľudí." K týmto slovám v poznámke Dr. Paučo uvádza: Obžaloba "národného" súdu tento čin Dr. Tisu kládla medzi najväčšie "zločiny."3

PREZIDENT ORODOVAL ZA ZÁCHRANU MIEST

O Tisovej záchrane niekoľkých slovenských miest, no bez súvislosti s vyznamenaním nemeckých vojakov, sa zmieňuje aj bývalý člen Štátnej rady v 1. SR Ján Balko: "Nemecká okupačná armáda mala po vypuknutí povstania pod velením generála Hubizkého (Pozn.: správne má byť Hubicki, velil nemeckým vojskám nasadenými proti povstaniu len do 1. 9. 1944) pomstiť zavraždenie vojenskej misie plukovníka Otta v Turčianskom Sv. Martine a masové hroby povraždených Nemcov v Mičinskej doline, v Kováčovej a v Kunešovej. (Pozn.: Otto bol len podplukovník a spolu s ním boli okrem vojakov aj civilisti). Odplatom za túto hrdinskú činnosť malo byť úplné zbombardovanie Turčianskeho Sv. Martina, Banskej Bystrice, Kováčovej a Brezna. Prezident orodoval za záchranu týchto miest u Höfleho a Ludina. No a jedine ich zákroku bolo možno ďakovať, že tieto mestá neľahli popolom." 4

ĎAKUJEM BOHU, LEBO MI TÝMI PÁR PLIEŠKAMI UMOŽNIL ZACHRÁNIŤ ŽIVOTY

Jozef Vrba (riaditeľ Živnostenského úverného ústavu v Bánovciach od r. 1936, osobne poznal Dr. J. Tisa a ako 92-ročný vydal knižne svoje osobné svedectvo), ktorý bol v osobnom kontakte s prezidentom, vo svojej knihe

„Muž, ktorý sa vzoprel Hitlerovi“ hovorí, že v priamej komunikácii o tejto udalosti s prezidentom Tisom, dostal nasledovnú odpoveď:

„My sme v takej situácii, že zachraňujeme, čo môžeme. Za zavraždenie nemeckej vojnovkej misie v Turčianskom Svätom Martine mali byť ako odplata zbombardované a vypálené tri mestá, ktoré boli ohniskom povstania: Zvolen, Banská Bystrica a Brezno. Malo byť zastrelených 300 ľudí, ktorých mali Nemci v rukách a odtransportovaných 15000 ľudí do Nemecka. Žiadal som a prosil generála Höfleho, aby to nebolo uskutočnené. Odvodňoval som to nevinou mnohých ľudí, ktorí boli zatiahnutí do povstania komunistickou a benešovskou propagandou. Iní sa tam dostali mobilizáciou, ktorú nariadili na povstaleckom území pod trestom smrti. Iný sa ocitli v povstaní tak, že boli povolaní na manévry. Konečne s Božou pomocou sa mi podarilo generála Höfleho prehovoriť tak, že prisľúbil upustiť od odplaty, ale položil si podmienku, že vyznamenaním istý počet ním vybraných nemeckých vojakov. Prezident Dr. Tiso, veľmi dojatý a s vážnosťou mi povedal: „Ďakujem Bohu, lebo mi tými pár plieškami umožnil zachrániť životy a hodnoty, na vytvorenie ktorých sa trápi generácia a ak by boli zničené, na ich náhradu by sa museli trápiť ďalšie generácie...“ 5

TISOVA VÝPOVEĎ NA NÁRODNOM SÚDE

Časť výpovede Dr. J. Tisa z 18. 12. 1946, text nie je gramaticky, ani štýlisticky upravený:

"Keď som bol v Bystrici v októbri zakročoval som v prospech viactisíc slovenských zajatcov u istého nemeckého plukovníka, ktorý bol pod dojmom vyznamenanania akýsi zdieľnejší a shovorčivejší argumentoval som toľmuto, že nie je možné, aby Nemci s vojakmi spojeneckej armády nakladali ako s nepriateľmi. On do istej miery hneďľ snadno sa priklonil k tejto mienke a na tomto základe sme začali diškurovaťľ ďalej a prišli sme k tomu, že bolľ ochotný všetkých tých, ktorí padli doľ zajatia a ktorí patrili pod jeho právomocľ vydať, lebo nadobudol presvedčenie, žeľ sú to vlastne priatelia a nie nepriatelia. Túto dohodu, ktorú sme takto medziľ sebou spravili, hneďľ som zdelil Haššíkoviľ (Pozn.: minister obrany po povstaní) aľ zavolať som Dr. Jána Ďurčanského, ktorý bolľ pre tento kraj menovaný vládnym povereníkom a soznámil som ho s týmľ plukovníkom a žiadal som ho, abyľ previedli realizáciu tejto dohody. To bolaľ moja intervencia v prospech tých vojakov, ktorých ako povstalcov kdesi v dolineľ Nemci zajali." (str. 463)

"Nezodpovedá pravde, že by somľ sa bol zúčastnil na slávnosti na znakľ víťazstva nemeckej okupačnej armádyľ gen. Höfleho nad povstalcami, ale jeľ pravda, že som na výzvu, na ponúknutieľ Höfleho išiel sa osobne presvedčiťľ do Bystrice, čo sa odohralo v tomtoľ kraji. Nemal som ani poňatia o nejakejľ slávnosti a tým menej že by som bolľ slúžil ďakovnú sv. omšu." (s. 469- 470)

"Nevedel som, že v Bystrici saľ chystá paráda, resp. že je pripravenáľ tribúna." (s. 471)

"Že som vyznamenal Nemcov v tejľ dobe, urobil som to preto, lebo somľ nemal iných prostriedkov, ako by somľ si naklonil Nemcov. Nemohol som siľ uvedomiť, že to môže maťľ veľmi zléľ následky pre slovenský národ, lebo somľ na to nemyslel, ale som mal pred očamiľ iba to, čo v prítomnej situácii možnoľ robiť a čo sa dá ešte zachrániť. Neuvedomil som si rub vyznamenanania" (s. 473) 6

SVEDECTVO GABRIELA HOFFMANNA

Židovský lekár Gabriel Hoffmannľ podáva obdobné svedectvo o vyznamenaní

Do vlastného hniezda

vojakov nemeckej armády: „...Týmto ústupkami a postojom prezident Dr. Tiso vydobyl, že nemecká bezpečnosť a vojenská moc upustili od vopred naplánovaných trestných sankcií...“ 7

Gabriel a Ladislav Hoffmann mali byť, v procese s prezidentom Slovenského štátu Dr. J. Tisom, ako svedkovia obhajoby predvolaní a vypočutí na národnom súde v Bratislave. Svoju občiansku povinnosť nesmeli splniť, národný súd ich vypočutie odmietol. „Len človek neznalý situácie v r. 1944 môže odsudzovať prezidenta. Veď minimálne rok predtým bolo takmer každému jasné, že Hitler vojnu prehral a čakalo sa na čoskorú vojenskú porážku. Rozhľadnutí ľudia o tom ani nediskutovali, len o stave kedy. A s týmto vedomím sa prezident obetoval, áno betoval a vykonal pre seba túto potupnú akciu. Vedomie, že mu to o niekoľko mesiacov prishijú ako zradu, muselo byť jasné nielen jemu, ale aj menej politicky aktívnym ľuďom. V momentálnej situácii však zato dosiahol zastavenie deportácie asi 20 tisíc slovenských vojakov zajatých v povstaní do pracovných táborov v Nemecku. Druhý úspech bolo omilostenie 300 slovenských rukojemníkov určených na smrť a konečné odvolanie leteckého rozkazu na bombardovanie Banskej Bystrice, Zvolena, Breznan nemeckým letectvom ako trest za povstanie.“ 8

ZÁCHRANA ODTRANSPORTOVANÝCH SLOVENSKÝCH VOJAKOV

Treba spomenúť, že konaním prezidenta Dr. J. Tisa sa dosiahla aj záchrana slovenských vojakov, ktorí už boli odtransportovaní. V článku "Hovorila tí, ktorí prežili", zo Slovenských ozviť č. 23/1991 sú svedectvá osôb z obce Podolie, napr. Emila Augustína:

"Ako vojak základnej služby som sa dostal do východoslovenskej armády, kde ma zajali Nemci a odtransportovali do internačného tábora do Nemecka. V Nemecku som bol spolu s ďalšími internovanými slovenskými vojakmi používaný na vyťahovanie ľudí zo zrúcanín po bombardovaní. Práca to bola veľmi nebezpečná, lebo spojenci používali časované bomby. Strava bola úplne nedostatočná:

od hladu sa mi zhoršil zrak a dostal som žalúdočné ťažkosti... Jedného dňa nám povedali, že na zárok nášho prezidenta dr. J. Tisu budeme prepustení a odtransportovaní späť na Slovensko. Tak sa aj skutočne stalo...", alebo svedectvo Justína Augustína:

"Ako vojak v zálohe som v r. 1944 narukoval do východoslovenskej armády. V dedine Nižná Polianka som bol zajatý Nemcami a odtransportovaný do Hannoveru do internačného tábora. Na začiatku decembra 1944 sa tam dostavil zástupca slovenskej vlády, vyšší dôstojník. Jeho meno si nepamätám. Dal si nás nastúpiť a povedal nám, že prichádza z poverenia vlády a prezidenta Slovenskej republiky...mohli sme sa dostať domov s podmienukou, že budeme pokračovať vo vojenskej službe Slovenskej republiky ako technické jednotky. Značná časť s tým súhlasila, lebo to bola záruka nášho prežitia. Kto odmietol, ostal v tábore. Ja som sa dostal do 1. pešieho pluku v Bratislave a tak som si zachránil zdravie i život." 9

ZHRNUTIE

Horeuvedené svedectvá sa vo svojej podstate zhodujú a vyplýva z nich, že Dr. Jozef Tiso nemal v úmysle oslavovať porážku povstania, ani

pôvodne nemal v úmysle vyznamenať nemeckých vojakov. Vyznamenaniami chránil ľudské životy, lebo iné možnosti k tomu nemal.

Tiso sa o okolnostiach vyznamenaní ani o hrozbe zničenia slovenských miest na súde nevyjadril. Je možné sa domnievať, že Höfleho vyhrážku o zničení niektorých slovenských miest zrejme nespomenul preto, aby tým nepoškodil Höfleho. Obžalovaným totiž na súde hrozil trest smrti a v tom čase súdený generál Höfle ho nakoniec aj dostal. Väčšina obžalovaných na súdoch vypovedá tak, aby si nepoškodila, do-konca sa snažia vinu pripísať iným. Tiso sa však nikomu nesnažil poškodiť a takto vylepšiť svoju pozíciu obžalovaného. Höfle tesne pred popravou konvertoval z evanjelickej na katolícku vieru.

Oproti masívne a nepravdivo medializovanému vyznamenaniam vojakov Dr. J. Tisom ostáva nepovšimnuté vyznamenanie odbojár, ktorí majú na svedomí evidentné masové vraždy. Jedným z nich je napr. veliteľ posádky v Ružomberku, odbojár Miloš Vesel, ktorý koncom augusta a začiatkom septembra 1944 dal pri tomto meste zavraždiť najmenej 50 Nemcov z tohto mesta. Miloš Vesel dostal v r. 1945 Čs. vojnový kríž, v r. 1946 Rad SNP I. tr. a medailu Za chrabrosť pred nepriateľom, ale aj v r. 1991 in memoriam Rad M. R. Štefánika III. tr. a hodnosť generálmajora. Pritom sám Vesel vo svojej správe zo 6. 3. 1946, vlastnoručne podpísanej, uviedol, že "zaistených 67 gestapákov cudzích a domácich, ktorých som 29/8. 1944 nechal popraviť na Podsuchej." 10

V skutočnosti to neboli gestapáci, ale civilisti nemeckej národnosti zaistení povstalcami v Ružomberku a vo vlakoch prechádzajúcimi cez Ružomberok, napr. Albert Wagner, Eduard Heger, Albert Meister, Rudolf Svoboda atď.

Naviac, po Nežnej revolúcii po Milošovi Veselovi pomenovali ulicu v Ružomberku. V súčasnosti prebieha sťahovanie agentúrou NAKA kvôli názvu ulice vo Varíne, pomenovanej po Dr. J. Tisovi.

ZDROJE:

1. *Proces s Tisom. Spomienky obžalobcu Antona Rašu obhajcu Ernesta Žabkaya, Bratislava, Tatrapress, 1990, s. 206.*
2. *Emília Hrabovcov: Jozef Tiso, kniaz a prezident, s. 141*
3. *Dr. Jozef Paučo: Dr. Jozef Tiso o sebe, Passaic, 1952, vydal Slovenský Katolícky Sokol (USA), s. 28*
4. *Ján Balko: Desiat rokov v slovenskej politike, Prešov 2005, s. 337.*
5. *Jozef Vrba: Muž, ktorý sa vzoprel Hitlerovi*
6. *Slovenský národný archív, fond Národný súd, škatuľa č. 52, inventárna jednotka 71.*
7. *Gabriel Hoffmann a Ladislav Hoffmann: Katolícka cirkev a tragédia slovenských židov v dokumentoch*
8. *Kolektív autorov: MUDr. Gabriel HOFFMANN, Prof. Dr. Milan S. ĎURICA, prof. František VNUK, Dr. Jozef KIRSCHBAUM, Dr. Arvéd GRÉBERT, americký hist. prof. Dr. Kurt GLASSER, švajč. dipl. Dr. Hans KELLER a ďalší: Zamlčaná pravda o Slovensku, s. 180 – rozhovor s Gabrielom Hoffmannom v týždenníku ZMENA zo 16. marca 1993*
9. *Slovenské ozveny č. 23/1991*
10. *Vojenský historický ústav Bratislava, Zbierka kroník obcí a spomienok z obdobia protifašistického odboja 1939- 1945, inventárna jednotka 253-kronika Ružomberka*

ĽUDOVIT GUNČAGA

Vírusové ochorenie Covid – 19 od marca 2020 až doposiaľ poriadne otriasa našou modrou planétou. Toto ochorenie sa dá sotva porovnať s epidémiami, či pandémiami, známymi z minulosti. Následky súčasnej pandémie sú už viditeľné, ale na spoznanie plného rozsahu škôd, si budeme musieť ešte nejaký čas počkať.

Ako lekár, ktorý dlhé roky viedol oddelenie intenzívnej terapie a „bojovať“ v prvej línii, si kladiem niekoľko závažných otázok.

Predovšetkým sa pýtam, prečo mnohí lekári, moji kolegovia, nekriticky prijímali všetko, čo im predkladali mainstreamové médiá? Prečo sú dodnes vo vleku nariadení, príkazov a zákazov, vymyslených diletantmi, ktorí o danej problematike nevedia vôbec nič? Prečo sú takí poslušní, pasívni a poddajní? Prečo sa niektorí dokonca neštítali v rozpore s ich poznatkami a skúsenosťami servilne poslúchať politikom? Prečo už aj Hippokratova prísaha prestáva byť relevantnou súčasťou lekárskeho a spoločenského myslenia?

Kde sa stratila odborná zrelosť a zodpovednosť lekárov pred verejnosťou, keď neprotestovali proti zavedeniu politikmi vymysleného termínu „pandémia“ ktorý vôbec nespĺňa požadované kritériá, na ktorých sa hygienici a epidemiológovia celého sveta dohodli?! Nie je to absurdné a choré, keď sa odborníci na základe vedeckých poznatkov dohodnú, aké kritériá musí spĺňať daný stav alebo klinická jednotka a politici, ktorí o danej problematike nemajú najmenšiu znalosť, si vymyslia a presadia vlastné kritériá?!

Ako sa vtedy, keď sa vírusová infekcia objavila, stávali a dodnes stavajú k otázke pôvodu vírusu? Táto otázka nás už netrápi? Možno na ňu jednoducho zabudnúť? Čo vy na to moji kolegovia, ktorí ste so mnou študovali, alebo tí, čo študovali pred nami, alebo po nás? Netrápia vás otázky, odkiaľ a ako sa tento vírus dostal k človeku, aké má vlastnosti, čo ho charakterizuje, čo všetko môže spôsobiť a predovšetkým, ako sa dá proti nemu účinne bojovať? Prečo sa otázka o pôvodcovi vírusu nestala spoločenskou témou?

Proti vírusu existujú dokonca účinné lieky! Prečo sa o nich nehovorí, prečo sú utajované? Prečo? Kto dal príkaz o týchto liekoch mlčať a utajovať ich pred verejnosťou? Ani to nás netrápi? A ak nás to trápi, prečo sa kompetentných na to nepýtame? Prečo neprotestujeme, keď vidíme, že sme svedkami klamstiev, zavádzania, podvádzania a manipulácie? Prečo mlčky súhlasíme?

Každé noviny majú svojho šéfredaktora, každý rozhlas svojho riaditeľa, takisto i televízia. Oni sú plne zodpovední za to, čo sa v ich kuchyni navarí. Majú právo tieto kompetentné osoby vedome púšťať do éteru zahmlené, neodôvodnené a zavádzajúce správy? Sú oprávnení denne vymývať mozgy štátisícim svojich čitateľov, či poslucháčov? Lebo každý erudovaný psychológ mi dá za pravdu, že ľudský mozog sa dá

vymyť, len treba nájsť vhodnú metódu.

Ako je možné, že lekárov doma i v zahraničí dodnes netrápi, že vírus začal svoju cestu v hmle, v hmle pokračoval a v hmle dodnes straší? Samozrejme, mnohých to trápi. Prečo však mlčia? Prečo sa pasívne a servilne prizerajú na absurdnú situáciu?

V žiadnom prípade nechcem bagatelizovať akékoľvek ochorenie. Nie! Chcem len jasno vo veciach v ktorých jasno môže byť.

Ak sú rúška, respirátory či masky, doposiaľ predpísané, chcem aby sa ustanovila odborná komisia za okrúhlym stolom, ale bez zasahovania politikov a manipulácie masmédiami. Otvára sa v tejto súvislosti veľa otázok.

Otázka škodlivosti mikrovĺkien, ktoré sa pri vdychu uvoľňujú a dostávajú do pľúc. Otázka spätného vdychovania CO₂ na 30, 40 i viac percent. A to nie počas jednej alebo dvoch hodín, ale počas celých 8 hodín!! A každý deň!! To sú všetko témy, na ktoré bolo napísaných množstvo odborných prác. Prečo nie sú predmetom spoločenského diskursu?

Je nevyhnutné zrušiť všetky poľidné hygienické opatrenia a zaviesť také, ktoré sú nutné a účinné, opäť podľa návrhu kompetentných odborníkov.

A čo účinná liečba? Aj v tejto oblasti je najvyšší čas, aby povolani odborníci zasadli za okrúhly stôl bez zasahovania politikov a manipulácie masmédiami.

Všetky doterajšie štatistiky môžeme hodiť do koša! Majú podľa odborných kritérií nulovú výpovednú hodnotu. Boli robené diletantsky, s podvodným a manipulativným úmyslom, s vedome vykazovanými nepresnosťami. Keby takéto štatistiky chcel uverejniť ktorýkoľvek lekár v odbornom časopise, dostal by po prstoch.

Sme vo fáze, kedy sa o ničom nehovorí, nediskutuje, len sa kontroluje, či ste už zaočkovaní, či ste sa podriadili poľidnému testu, ktorý je zaťažovaný takou chybovosťou, že žiadny seriózny lekár ho nemôže brať do úvahy.

Aj malé dieťa dnes vie, že negatívny výsledok pri odbere môže byť pri ďalšom odbere už o niekoľko sekúnd pozitívny, lebo vírus sa neradii semafórmami.

Hovorí sa o zbytočne vyhodnených peniazoch na testovanie. Veď je to predsa zločin a za ten by mal byť niekto potrestaný, alebo sa mýlim?

Páni kolegovia, a čímže to očkujete? Ste tak skalopevne presvedčení, že touto látkou ochránite svojho pacienta? A čo, keď mu vakcínou, ktorá neprešla všetkými skúškami lege artis spôsobíte vážnu ujmu na zdraví? Ako sa potom s tým vysporiadate vo svojom svedomí? Veď ste na to prisahali? Či nie?

Vážení kolegovia, vždy platilo a dodnes platí pravidlo, ktoré je dokonca legislatívne zakotvené, že výrobca lieku je povinný uviesť jeho presné zloženie. Nesmie zmlčať žiadnu látku, ktorá sa v medikamente nachádza. Pýtam sa – bolo toto

pravidlo dodržané i pri nových vakcínach proti Covidu - 19? A ak nie, budú raz z toho vyvedené dôsledky?

Skôr, ako ste sa pustili do očkovania, preštudovali ste si, čo všetko vakcína obsahuje? Koľko z vás?

A čo dobrovoľnosť? Keď vtáčka lapajú, pekne mu spievajú, hovorili naši otcovia. Len sa dajte zaočkovať, keď vás to neochráni pred ďalšou infekciou, iste vám tú novú infekciu zmierni. O pár mesiacov spievali už trochu inakšie. Ak sa nedáte zaočkovať, nemôžete cestovať do zahraničia, dokonca sú už prípady, že ak sa nedáte zaočkovať, vyhodia vás zo zamestnania. To je to na začiatku dobrovoľné očkovanie!

Tak čo, páni kolegovia, budem očkovať ďalej? Samozrejme! Prestaneme až vtedy, keď bude zjavné, že to bola chyba. A čo tie tisíce, státisíce, či milióny zaočkovaných? Kto im prinavráti zdravie? A čo, keď ich postihne aj niečo horšie?

Lahkomyseľnosť? Lahostajnosť? Servilnosť? Hlúposť? Zámer? K čomu by sme to mohli prirovnať?

Albo budeme čakať, že tieto problémy za nás vyrieši niekto iný? Majme sa na pozore! Už sa toho ujali „kompetentní“, ktorí o skutočnej medicíne a o infekčných chorobách nemajú ani základné znalosti.

Posledná otázka. Dokedy budeme teda ešte čakať? Dokedy páni kolegovia? Viem, že ste denne prefažovaní rytmom medicínskej praxe. Laici si nevedia dostatočne predstaviť, pred aké nové otázky je každý lekár, ktorý prekročí prah ordinácie, denne vystavený, ako musí každý deň jeho vlastné problémy i problémy v rodine hodiť za hlavu, ako musí svoje odborné znalosti i skúsenosti zladit' s citlivým psychologickým prístupom k novému pacientovi, ktorého ešte nepozná, ako zachovať etiku, dôstojnosť človeka a zo všetkých síl sa snažiť dospieť k diagnóze, pomôcť svojmu pacientovi, byť jeho oporou i vtedy, keď mu všetky parametre hlásia – prehral si. Som silnejšia. Vieš, kto som? Som smrť...

Viem, páni kolegovia, že to nemáte ľahké. Zažíval som to na vlastnej koži. Preto mi môžete dôverovať. Život nás dnes postavil pred nové závažné otázky. Situácia, už dlhé mesiace vyvoláva množstvo pochybností. Celý tento cirkus, lebo iným výrazom sa to ani nazvať nedá, nás má obráť o naše rozhodné a odborné slovo, ktoré sme povinní povedať všetkým našim pacientom!

Dokedy budeme ešte čakať, akoby sme neboli kompetentní na tieto otázky sa vyjadrovať? Máme organizácie, ktoré nás zastrešujú, máme svojich hovorcov. Keď ale ani naše stavovské organizácie nenajú odvahu verejne vystúpiť, zjednotíme sa aspoň tí, ktorým sa ozvalo svedomie. Mlčať sa už ďalej nedá! Povedzme rozhodné slovo, zaujmime pravdivý postoj, pokiaľ je ešte čas.

To nie je rebélia, to je naše stavovské právo, na to sme s plnou váhou vedomia a svedomia prisahali.

To sme dlžní svojim pacientom! To sme dlžní celej spoločnosti.

MARTIN JANČUŠKA

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

**STANOVISKÁ
POSLANECKÝCH KLUBOV SNR
K NÁVRHU DEKLARÁCIE**
Zo stanovísk poslaneckých klubov k návrhu skupiny poslancov SNR na vyhlásenie Deklarácie o štátnej suverenite a zvrchovanosti Slovenskej republiky.

Kresťanskodemokratické hnutie:
Podporujeme realizáciu myšlienky zvrchovanosti a suverenity SR ústavnou cestou formou rýchleho prijatia Ústavy SR a štátnej zmluvy. Naplnenie obsahu Deklarácie vidíme práve v prijatí Ústavy. Prípadné rokovanie o predloženej deklarácii v SNR nie je v súlade s dohodou politických strán, ktorých zástupcovia pracujú na spoločnom návrhu Ústavy SR. Neskôr predseda KDH Ján Čarnogurský vyhlásil, že v budúcom usporiadaní Európy chce Slovensko vystupovať ako samostatný subjekt.

Verejnost' proti násiliu:
Poslanecký klub VPN neodporúča zaradiť do programu práce SNR prerokovanie návrhu Deklarácie o štátnej suverenite Slovenskej republiky z dôvodov, že obsah návrhu Deklarácie je z viacerých hľadísk a vo viacerých bodoch v rozpore s Ústavou Č-SFR, ako aj s pravidlami legálneho ústavného postupu v štátoprávnom procese. Keďže prijatie Deklarácie o štátnej suverenite Slovenskej republiky by bolo de facto vyhlásením samostatného slovenského štátu neústavným spôsobom, z dôvodov právnych, procedúrnych a politických sa staviame proti prerokovaniu, a v prípade prerokovania proti jej prijatiu.

Demokratická strana:
Prijatie Deklarácie o štátnej suverenite Slovenskej republiky považujeme za vyhlásenie samostatného Slovenského štátu v zmysle medzinárodného práva, i keď len formou politickej deklarácie. Na základe uvedených skutočností poslanci za DS v SNR nebudú hlasovať za prijatie Deklarácie.

Maďarská nezávislá iniciatíva:
Predovšetkým je potrebné konštatovať, že ide o mimo ústavný spôsob a cestu popri existencii Ústavy Č-SFR. Na základe skutočností, nie je možné vysloviť súhlas s Deklaráciou o štátnej suverenite Slovenskej republiky. Hlavným dôvodom je však skutočnosť, že väčšina politickej reprezentácie SR sa vyslovila za federatívne usporiadanie štátu na báze štátnej zmluvy dvoch republík.

Együttélés – spolužitie:
Deklarácia v súčasnej podobe protirečí platnej Ústave Č-SFR i poslaneckému sľubu poslancov SNR. Preto poslanci tohto klubu spomínanú Deklaráciu neodporúčajú prerokovať.

Hnutie za demokratické Slovensko:
Klub poslancov HZDS odporúča prerokovanie Deklarácie odložiť do obdobia, keď bude skončené rokovanie o štátoprávnom usporiadaní.

Slovenská národná strana:
Klub poslancov SNS v SNR je za okamžité prerokovanie a prijatie Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky.

Strana demokratickej ľavice:
Klub poslancov SNR za SDL odporúča prerokovanie Deklarácie o štátnej suverenite Slovenskej republiky v SNR. Poslanci za SDL sú pripravení tlmočiť pripomienky k Deklarácii na rokovaniach výborov a zasadnutí SNR.

Strana zelených:
Poslanecký klub Strany zelených a Strana zelených na Slovensku podporujú princíp zvrchovanosti Slovenskej republiky a z tohto dôvodu žiadajú, aby Deklarácia o štátnej suverenite Slovenskej republiky bola prerokovaná v SNR.

Z uvedených stanovísk parlamentných politických strán a hnutí zastúpených v SNR je explicitne zrejmé, aký postoj zaujal každý konkrétny politický subjekt k Deklarácii o štátnej suverenite a zvrchovanosti Slovenskej republiky. Samotná Deklarácia znamenala posun v rovine celospoločenskej, kultúrnej, sociálnej a v neposlednom rade aj posun v politickom myslení časti obyvateľov Slovenska, ktorí svojim volebným

SNS – najstaršia politická strana Slovákov

rozhodnutím delegovali svojich zástupcov do SNR.

„Pod názvom zvrchovanosť sa v Deklarácii skrýva v právnických formuláciách samostatnosť. Vlastná obrana, mena a zahraničná politika sú klasickými atribútmi samostatného štátu a žiadať zvrchovanosť všetkých zákonov SNR na území Slovenska neznamená nič iné iba to, že by na Slovensku neplatili zákony FZ, ktoré tvorili kostru demokratického zákonodarstva.“

Jednohlasnú podporu Deklarácii za štátnu suverenitu a zvrchovanosť Slovenskej republiky vyslovili SNS, SDE a Strana zelených. Vychádzali z toho, že samostatné Slovensko má, a už aj malo svoje miesto v svetovej spoločnosti národov i v Európe. KDH zaujala svoj zvyčajný neutrálny postoj, ktorým dodnes akoby demonštruje svoju nevyrovnanosť a neprekonateľnú túžbu nerozhádať si nijakým spôsobom svojich politických kolegov. Na strane jednej podporovali realizáciu myšlienky zvrchovanosti, na strane druhej jej predloženie pre hnutie nebolo v súlade s politickými dohodami. HZDS vzhľadom na prebiehajúce rokovania iniciované prezidentom Č-SFR Václavom Havlom, odporučilo Deklaráciu odložiť do obdobia výsledku týchto rokovaní. Rovnako ako KDH aj HZDS zaujalo alibistický postoj, ktorým mohlo neskôr elegantne vykorčuľovať či už v prípade schválenia alebo aj neschválenia Deklarácie. Jednoznačne proti akémukoľvek prerokovaniu a prijatiu Deklarácie sa postavila VPN, Demokratická strana, Maďarská nezávislá iniciatíva a Együttélés - Spolužitie. Vyjadrili pomerne rovnakým spôsobom svoju vôľu po zachovaní spoločnej Česko-Slovenskej federatívnej republiky, vôľu dodržiavať spoločnú federálnu Ústavu a zákony. Ich hlavným argumentom pre zachovanie spoločného federálneho zväzku bolo dodržanie legality a legitimacy. Poslankyňa SNR Zuzana Mistríková za VPN k tomu dodáva: „Požiadavka legality znamená potrebu sformulovať a prijať ústavnú cestu možnosti zániku Č-SFR a prísne dodržiavať takto určený postup. Požiadavka legitimacy znamená prijať rozhodnutie o samostatnosti štátu ako vôľu celku a tú možno zistiť len referendum. Vyhlásiť samostatný Slovenský štát neústavným spôsobom, spôsobom nelegitímym, opovrhujúcim vôľou ľudu, bez akýchkoľvek možností medzinárodného uznania zo strany

demokratických mocností, bez akýchkoľvek ekonomickej prípravy – nemožno nazvať inak než hazardom s osudom miliónov ľudí.“

Za legitimitu teda považovali referendum.

**SNS V ZAČIATKOCH ZÁPASU
ZA SAMOSTATNOSŤ SR**

Ako sme spomenuli, na základe výsledkov prvých slobodných volieb, sa SNS stala relevantnou politickou silou ako na Slovensku, tak aj vo federálnom parlamente Č-SFR. Volebným úspechom strana mnohých prekvapila a svojim volebným programom si získala mnohopočetnú voličskú základňu na Slovensku, ako aj podporu Slovákov žijúcich v emigrácii mimo územia Slovenska. Tým volebným programom, v ktorom sa začali objavovať myšlienky samostatnej Slovenskej republiky. Tieto

vlastného návrhu Ústavy. SNS v tézach predložila svoj návrh Ústavy SR.

Text bol členený do jedenástich hláv a 187 článkov, ktoré podrobne popisovali fungovanie štátu a delbu právomocí v zvrchovanej SR. Ústava mala zaručovať všetky občianske, národnostné práva a slobody. Návrh SNS vychádzal z dôsledného a prirodzeného sebaurčovacieho práva slovenského národa, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je právo na vlastný štát. Jednotlivé hlavy nasledovali po sebe v tomto poradí: Základné ustanovenia, Základné práva a slobody, Štát a ekonomika, Zákonodarná moc, Výkonná moc, Súdne moc, Kontrola používania štátneho rozpočtu, Ľudové hlasovanie, Miestna samospráva, Štátne symboly a hlavné mesto Slovenskej republiky, Spoločné a záverečné ustanovenie. Pre-

ambula návrhu SNS sa odvoláva na historický a kultúrny odkaz Veľkej Moravy a na cyrilo-metodské dedičstvo, ďalej zdôrazňuje skúsenosti slovenského národa zo stáročných zápasov o národné bytie a štátne sebaurčenie, ktoré by mali vyústiť do prijatia Ústavy SR, čím by došlo k naplneniu týchto snáh slovenského národa. V preambule sa hovorí aj o úcte k ostatným národom, o zhode s princípmi demokracie, humanizmu a o politickej slobode.

MARCOVÁ MANIFESTÁCIA
ZA SAMOSTATNÉ SLOVENSKO
NA BRATISLAVSKOM NÁM. SNP
Dňa 14. marca 1991 sa v Bratislave pri príležitosti 52. výročia vzniku prvej Slovenskej republiky uskutočnila masová manifestácia na podporu znovu osamostatnenia sa Slovenska. Akciu, na ktorej sa zúčastnilo podľa viacerých nezávislých odhadov do sto tisíc ľudí, organizoval novovzniknutý politický subjekt Slovenská národná jednota pod vedením zakladajúceho a bývalého člena SNS, poslanca vo FZ, Stanislava Pánisa.

Samotná manifestácia sa začala na Martinskom cintoríne v Bratislave pri hrobe prvého prezidenta Slovenskej republiky Msgr. Jozefa Tisu. Po príhovoroch, ktoré odzneli a boli v nich vyzdvihnuté kladné stránky a pozadie vzniku prvej Slovenskej republiky, pričom niektoré sa dotýkali aj citlivých tém z obdobia druhej svetovej vojny, sa dav ľudí pod nespočetným množstvom slovenských zástav pohlol spoločne smerom do centra mesta. Symbolicky sa zhromaždil pred terajším prezidentským palácom v Bratislave na Hodžovom námestí. Odtiaľto sa zhromaždení za vyvolávania hesiel presunuli na bratislavské námestie SNP, kde už na tribúne, ktorá mala alegoricky na svojom konci obrovské trojvršie s dvojkrížom vo farbách slovenskej trikolóry, čakali organizátori so svojimi hosťami a svojimi prejavmi. V jednotlivých prejavoch zazneli jednotná a podporné stanoviská k vyhláseniu samostatnej a nezávislej Slovenskej republiky, pripomenutie si významu vzniku prvej Slovenskej republiky v dejinách slovenského národa a načrtnutie určitej kontinuity vývoja slovenských dejín. Okrem úvodných pasáží, kde sa konkrétne hodnotila historická skutočnosť nášho samostatného štátu, bolo na zhromaždení nastolených aj množstvo otázok týkajúcich sa eko-

nomiekej situácie adresovaných hlavne poslancom a predstaviteľom štátu. Pokiaľ sa počas pochodu mestom či počas prejavov na námestí SNP správali manifestujúci veľmi slušne, situácia sa diametrálne zmenila, keď sa na námestí SNP ukázal aj so svojim sprievodom prezident Č-SFR Václav Havel. Ten bol v tento deň pozvaný pod pamätník vzniku prvej Československej republiky z roku 1918, ktorý bol inštalovaný pred Slovenským národným múzeom na Vajanského nábřeží v Bratislave. Tu sa konalo zhromaždenie stúpcov za zachovanie spoločnej Česko-Slovenskej federatívnej republiky, ktoré zorganizovala organizácia Human pod heslom: Za ľudskosť, slušnosť a znášanlivosť. Na mítingu sa zúčastnili za účasti niekoľkých stoviek ľudí okrem prezidenta Č-SFR, aj predstavitelia slovenskej politickej scény na čele s predsedom SNR Františkom Mikloškom. Odznelo tu viac prejavov hlásiacich sa k spoločnému štátu, vrátane prečítania oznámenia, „že na námestí SNP sú ľudia v gardistických uniformách a s gardistickými zástavami.“ Stretnutie bolo akýmsi opačným protipólom k organizovanej manifestácii pri príležitosti osláv vzniku prvej Slovenskej republiky.

V dobe, keď sa na námestí SNP prezident Václav Havel objavil, masa demonštrantov sa s pokrikom „Dost' bolo Havla!“ obrátila smerom k sprievodu. Ľudia pískali, hučali a slovné napádali vtedajšieho prezidenta a jeho sprievod. Dokonca niekto trafil vtedajšieho prezidenta vajičkou. Prezident Č-SFR Václav Havel sa v sprievode predsedu SNR Františka Mikloška zamiešal do manifestujúceho davu, ktorý mu prejavil svoj odpor a niektorí ho dokonca ohrozovali fyzicky, sa iba útekem k vládnym autám a rýchlym odchodom z priestoru manifestácie vyhlí väčším nepríjemnostiam. „Podľa názoru svedkov incidentu, ktorí výjav sledovali, boli útočníkmi ľudia všetkých vekových kategórií, ak sa to útokom dá nazvať a vraj najväčšia útočníčka a skinheadka bola asi 70-ročná babička, ktorá taškou búchala na kapotu jedného z áut idúcich v prezidentovej kolóne a týmto spôsobom svojrázne vítala pána prezidenta.“

Čo však prezidenta Václava Havla, ktorý po týchto udalostiach vážne uvažoval o abdikácii na funkciu federálneho prezidenta viedlo k tomu, že prišiel medzi demonštrantov nalaďených proti pražskému centralizmu a rovnako aj proti politike Václava Havla, zostáva dodnes nezodpovedanou otázkou. O príchode a pobyte prezidenta republiky policajný zbor informovaný bol, nebol však požiadany o spoluprácu pri ochrane hlavy štátu, ani nebola pripravovaná a zabezpečovaná trasa prechádzky prezidenta mestom. Ochranu prezidentovi Václavovi Havlovi zabezpečovali iba jeho osobní ochrancovia.

Po incidente sa Václavovi Havlovi ospravedlnil predseda SNR František Mikloško, ktorý zároveň vyjadril obdiv prezidentovej odvahe vydať sa na míting Stanislava Pánisa. Prezident Václav Havel po incidente povedal, že sa na nikoho nehnevá. Účastníkom zhromaždenia SNJ odkázal, že ak si želá Slovensko nezávislosť, bude ju mať. Zároveň prisľúbil, že na rozdiel od roku 1939 v žiadnom prípade nebude na Slovensku zasahovať armáda.

Na základe týchto vyhlásení Václava Havla je možné s istotou dedukovať, že práve tento míting a tento incident sa stali tým spúšťacím mechanizmom, kde sa rozhodlo o neskoršom rozdelení Č-SFR a prvým krokom k vytvoreniu samostatnej a nezávislej Slovenskej republiky.

MIROSLAV ŠUŇAL
(Pokračovanie v budúcom čísle)